

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Jakub Holý

Anamorfovaná mapa světa podle Lidových novin v roce 1927

**(Obsahová analýza zahraničního zpravodajství a prezentace
sesbíraných údajů příslušným deformováním mapy světa)**

Diplomová práce

Praha 2008

Autor práce: **Jakub Holý**

Vedoucí práce: **PhDr. Jakub Končelík**

Oponent práce: *Drahomír Nedas*

Datum obhajoby: **2008**

Hodnocení: *velmi dobře*

Bibliografický záznam

HOLÝ, Jakub. Anamorfovaná mapa světa podle Lidových novin v roce 1927. Praha: Univerzita Karlova, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2008. 72 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jakub Končelík.

Anotace

Diplomová práce „Anamorfovaná mapa světa podle Lidových novin v roce 1927“ pojednává o tom, jak seriózní deník v období první republiky informoval své čtenáře o dění v zahraničí. Je zaměřena na zpravodajství. Zkoumá četnost zpráv z jednotlivých zemí, jejich rozsah a zdroj. Zjišťuje, o kterých státech se v tisku psalo během roku, který nebyl příliš bohatý na události mimořádného významu. Výsledky jsou tím pádem s omezenou mírou platnosti použitelné i pro další roky z období před světovou hospodářskou krizí (1929), v němž tehdejší Československo – podobně jako mnohé další země – prosperovalo.

Ve své teoretické části práce nastiňuje hospodářskou, politickou a společenskou situaci v Československu i ve světě – konkrétně v ekonomicky vyspělých státech. Ve stejné kapitole charakterizuje dobový domácí tisk se zaměřením na Lidové noviny a poskytuje přehled o základních pojmech z mediální oblasti, které s výzkumem bezprostředně souvisejí. Zároveň podává informace o způsobu měření.

Ve své hlavní pasáži práce předkládá prostřednictvím map, tabulek a grafů výsledky výzkumu a zajímavá čísla komentuje. Pomocí teoretických poznatků vysvětluje, proč bylo zahraniční zpravodajství z některých států pravidelné a obsáhlé, zatímco o jiných zemích nebylo referováno vůbec. Tamtéž objasňuje problematiku zdrojování a podrobně se zabývá prvními stranami novin ve sledovaném období, resp. titulky, které na nich byly použity.

Annotation

Diploma thesis “Anamorphed map of the world according to Lidové noviny in year 1927” deals with coverage of foreign news by a quality Czechoslovak newspaper in a period called “first republic”. It examines frequency of news from particular countries, their dimension and source. It investigates about which countries was written in the press during a year which wasn't too eventful, so with a limited degree of validity the results are utilizable for other years in the era before the world economic crisis (1929). In those times the republic called Czechoslovakia prospered.

In its theoretical part the diploma thesis outlines the economical, political and social situation in Czechoslovakia and in the world – in the concrete in economically developed countries. In the same

chapter it defines the contemporary domestic press with a view to the daily Lidové noviny and offers a survey of basic terms from the media sphere which are immediately related to the research. It also gives notice about the way of measurement.

In its main passage the diploma thesis by the medium of maps, schedules and graphs provides the results of the research and comments interesting numbers. Through the use of theoretical pieces of knowledge explains why was the news service from some foreign countries regular and voluminous while on other countries it wasn't reported at all. At the same place clarifies problems of sources and in detail engages in front-pages, or more precisely in titles which were used at them.

Klíčová slova

Zpravodajství, kvantitativní analýza, obsahová analýza, mapa, první republika, Lidové noviny, historické mediální obsahy, anamorfování

Keywords

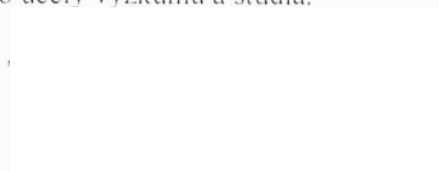
News, quantitative analysis, content analysis, map, first republic, daily Lidové noviny, historical media contents, anamorphing

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Vlastní text práce (tzn. bez anotací a příloh) má s poznámkovým aparátem celkem 131 835 znaků s mezerami, tj. 72 normostran.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 21. května 2008

Jakub Holý



Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu této diplomové práce PhDr. Jakobovi Končelíkovi za cenné rady a podporu při tvorbě následujících stran.

Teze diplomové práce

Jméno: Jakub Holý

Obor: Žurnalistika

Konzultant: PhDr. Jakub Končelík

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	- 5 -02- 2007	-1-
Čj. 657	Příloh: 1	Skartační heslo:
Přiděleno:	HK	

Název diplomové práce:

Anamorfovaná mapa světa podle Lidových novin v roce 1927.

(Obsahová analýza zahraničního zpravodajství a prezentace sesbíraných údajů příslušným deformováním mapy světa.)

Základní hypotéza:

Média předkládají publiku zkreslenou realitu. Český tisk v tomto ohledu není výjimkou. Tato konstrukce reality se projevuje i v definování prostoru. Případná „deformace prostoru“ se ovšem nepohybuje jen v oblasti sociální či politické, média nabízejí „pokřivený“ pohled i na geografické uspořádání světa. Virtuální svět mediálních dějů tak nekoresponduje se světem, který popisuje geografie. Významně větší důraz kladou média na informování o vyspělém světě, zatímco malé a rozvojové země prakticky ignorují. Uvedená diskriminace funguje dnes, ale probíhala i v minulosti. Cílem práce je demonstrovat situaci v období „první republiky“. Předpokládám, že se bude lišit od současného uspořádání světa podle médií. Rok 1927 jsem vybral jako průměrný rok, během něhož v cizině proběhlo relativně málo významných událostí, které by zkreslily údaje. Lidové Noviny jsem zvolil coby nestrannické periodikum dvacátých let minulého století.

Charakteristika hlavních metod práce:

Materiálem pro analýzu budou všechny texty na zpravodajských stranách Lidových novin (kromě kulturních a sportovních rubrik) opatřené domicilem. Pro určení regionu bude rozhodující právě domicil, na obsah textů nebude brán zřetel. Význam textů bude definován jejich rozsahem (plochou, kterou na straně zabírá – včetně titulku a k textu příslušných grafických doplňků). Výsledná data se sumarizují a analyzují. Použiji metod obsahové analýzy, popř. i programu SPSS. Hlavním výstupem bude „anamorfovaná mapa světa“. Metodicky navazují na práci Gabriely Podzimkové, která je uvedena v literatuře.

Osnova diplomové práce:

- 1) Úvod do tématu.
- 2) Nastolení a základní charakteristika zkoumaného problému
 - a) formulace hypotézy.
 - b) metodický úvod.
- 3) Teoretické zakotvení práce.
- 4) Prezentace surových dat.
- 5) Analýza dat.
- 6) Interpretace zjištěných závislostí.
- 7) Závěr, diskuse hypotéz.
- 8) Přílohy (mapa).

Bibliografie:**Prameny:**

Deník Lidové noviny, rok 1927.

Literatura:

- BERGER, Peter L. a LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 216 s. ISBN 80-85959-46-1.
- BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.
- DEFLEUR, Melvin L., BALLOVÁ-ROKEACHOVÁ, Sandra, J. *Teorie masové komunikace*. Praha : Karolinum, 1996. 415 s. ISBN 80-7178-200-9.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha : Karolinum, 2000. 376 s. ISBN 80-246-0139-7.
- HARTLEY, John. *Understanding News*. 1st ed. London : Routledge, 1995. 204 s. ISBN 0-415-03933-9.
- LUHMANN, Niklas. *The reality of Mass Media*. 1st ed. Stanford : Stanford University Press, 2000. 154 s. ISBN 0-8047-4077-1.
- McQUAIL, Denis. *McQuail's Mass Communication Theory*. 5th ed. London : Sage Publications, 2000. 616 s. ISBN 1-4129-0372-6.
- PODZIMKOVÁ, Gabriela. *Anamorfovaná mapa virtuálního světa českých deníků*. Diplomová práce. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 2006, 56 s.
- REIFOVÁ, Irena. *Média - ztracený ráj?* Disertační práce. Praha : Fakulta sociálních věd UK, 1999. 202 s.
- SCHULZ, Winfried, SCHERER, Helmut, HAGEN, Lutz, REIFOVÁ, Irena, KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha : Karolinum 2005. 149 s. ISBN 80-246-0827-8.
- <http://www.cybergeography.org/>

V Praze dne 5. 2. 2007

Obsah

Úvod do tématu.....	3
Diskuze tezí	3
Výzkumné otázky	4
Hypotézy.....	4
1. Historický kontext	5
1.1. Životní úroveň a styl.....	5
1.2. Rekordy.....	5
1.3. Situace v Evropě	6
1.3.1. Společnost národu.....	6
1.3.2. Mezinárodní dohody	7
1.3.3. Jednotlivé země kromě ČSR.....	8
1.4. Situace v ČSR.....	22
1.4.1. Tisk v českých zemích.....	23
2. Teorie zpravodajství	25
2.1. Událost, informace, zpráva	25
2.2. Zpravodajské hodnoty	25
2.3. Kontext, nebo událost?	26
2.4. Gatekeeping	27
2.5. Stereotypy	27
2.6. Média a kultura	28
2.7. Agenda-setting a framing	28
2.8. Mezinárodní komunikace	29
2.9. Agentury	29
3. Teorie analýzy	31
3.1. Kvantitativní obsahová analýza.....	31
4. Metodický úvod.....	33
4.1. Metoda.....	33
4.2. Materiál.....	33
4.3. Výběr zpráv	33
4.4. Proměnné	34
4.5. Postup	34
4.6. Citace	34

5.	Výsledky	35
5.1.	Prezentace surových dat	35
5.2.	Výsledky a jejich interpretace	35
5.2.1.	Vyvolení	37
5.2.2.	Další země	39
5.2.3.	Příroda.....	43
5.2.4.	Sousedé.....	43
5.2.5.	Pozornost věnovaná kontinentum.....	44
5.2.6.	Zdroje.....	45
5.2.7.	Titulní strany.....	47
5.3.	Titulky.....	51
	Závěr.....	60
	Summary.....	63
	Seznam grafických prvků	64
	Použitá literatura.....	65
	Seznam příloh.....	72
	Přílohy.....	73

Úvod do tématu

Když se dnes řekne „informace“, mnoho lidí v civilizovaném světě si vybaví internet. Početná skupina si představí televizi nebo rádio... Před osmi desetiletími tomu bylo jinak. Rozhlas už sice byl na světě, ale hlavní masové médium představoval tisk. Podstatná část obyvatelstva Československa na něj byla doslova odkázaná. Jestliže v současnosti jsou noviny významným informačním zdrojem, tehdy byla jejich četba pro běžné občany de facto jediným způsobem, jak získat povědomí o dění ve vzdálenějších krajinách.

V této práci založené na výzkumu Lidových novin z roku 1927 zjišťuji, o jakém světě referoval kvalitní deník v období první republiky, resp. v průběhu mimořádnými událostmi nezatíženého roku toho období. Zkoumám, do jaké míry se tehdejší zahraniční zpravodajství shodovalo s geografickým rozložením zemí a nakolik se projeví ostatní faktory.

Existuje předpoklad, že velké státy s dlouholetou tradicí a významným ekonomickým i politickým vlivem dostávaly, podobně jako dnes, více prostoru v novinách i před osmi desetiletími. Zvýšená pozornost by měla být věnována také zemím sousedícím s tehdejší Československou republikou a ostatním státům, s nimiž měla ČSR nadstandardní vztahy. Stejně tak by se mělo projevit, kde řádily přírodní a jiné živly. Malé a zaostalé země se zřejmě neprosadí.

Diskuze tezí

Při psaní práce jsem se řídil schválenými tezemi, což splnilo její hlavní poslání – demonstrovat situaci ve sféře zahraničního zpravodajství Lidových novin za první republiky. K tomu jsem použil předpokládané metody. Původní osnovy jsem se nedržel zcela striktně: v rámci snadnějšího porozumění souvislostí jsem zařadil metodický úvod až za teorii a pro jednodušší pochopení výsledků jsem jejich rozbor zařadil přímo k nim a ze stejného důvodu jsem umístil anamorfovanou mapu ještě před závěr. Celkově jsem však tezí téměř beze zbytku dostál.

Výzkumné otázky

- 1) O kterých zemích referovaly Lidové noviny v roce 1927 nejčastěji?
- 2) Kterým zemím poskytly v průměru na jeden článek největší plochu?
- 3) Které informační zdroje použily více a které méně?

Hypotézy

1) Lidové noviny budou nejčastěji referovat o vyspělých evropských zemích, které se výrazně zapojily do světových válek. Více prostoru než jiným státům dají rovněž zemím sousedícím s Československem. Mezi kontinenty by měla jasně dominovat Evropa, z ostatních světadílů se asi výrazněji prosadí jen Severní Amerika, resp. Spojené státy americké. Mnoho zemí v přehledu patrně vůbec nebude.

2) Dá se předpokládat, že nejčastěji zmiňované země budou i v čele statistiky vyjadřující celkovou plochu věnovanou jednotlivým státům. Noviny totiž o „zajímavějších“ krajinách informují podrobněji. Jinak bude větší prostor věnován spíše konkrétním událostem.

3) Pravděpodobně půjde o vyváženou kombinaci agenturních zpráv a informací z vlastních zdrojů. Lidové noviny určitě i dříve využívaly zahraniční zpravodaje České tiskové kanceláře i tiskové agentury z cizích zemí a zároveň i vlastní reportéry.

1. Historický kontext

1.1. Životní úroveň a styl

Ve vyspělé Evropě probíhal proces překonávání poválečné krize ve dvou fázích: přibližně do poloviny dvacátých let se jednotlivé země dostaly na předválečnou úroveň a potom ji začaly převyšovat. Hospodářské oživení bylo umožněno i politickým a sociálním uklidněním, dařilo se třeba snižovat nezaměstnanost. Životní komfort se zvyšoval, což bylo znát kupříkladu na strmě rostoucím prodeji aut. „V zámožnějších domácnostech se objevil rozhlas, gramofon, lednička, vysavač, elektrická žehlička a ústřední topení.“ (Delouche a kol. 1995: 334)

Zatímco v USA pokračovala doba prosperity, v Evropě pomalu vrcholila „zlatá dvacátá léta“. Kniha *20. století den po dni* uvádí k roku 1927: „Problémy poválečného období se zdály být minulostí a nastal čas jistot, podobný „indiánskému létu“, které prožívala Evropa na přelomu století [...] byl to Nový svět, který stále více diktoval módní vlny a životní styl nejen v Evropě, ale po celé zeměkouli.“ (Cottrell 1994: 70)

Majetnější lidé si začali pořizovat automobily a cestovali. Ostatní provozovali třeba turistiku nebo sport, případně navštěvovali různá sportovní klání. Dál se rozvíjela i kultura, například hudba se popularizovala už i pomocí rozhlasu a vznikl zvukový film.

1.2. Rekordy

Součástí moderního světa se stala rychlost a záliba v rekordech, jen v roce 1927 jich padlo více než dost. 4. února vytvořil Angličan Malcolm Campbell automobilový rychlostní rekord výkonem 281,4 km/h. 29. března ho jeho krajan Henry Segrave překonal o téměř padesát kilometrů za hodinu, když jel 327 km/h (přes 200 mil za hodinu). 18. června byl v Německu otevřen závodní okruh Nürburgring, na kterém se jezdí motoristické závody, ale tehdy (21. července) se na něm konalo první mistrovství světa v silniční cyklistice. 2. července zase na vrcholu Kilimandžára poprvé v doložených dějinách stála žena. (viz Warner a kol.: 367-374) A 5. duben byl dnem amerického plavce Johnyho Weismüllera, který během čtyřiačtyřiceti hodin vytvořil hned čtyři světové rekordy.

Některé akce končily tragicky. V srpnu se konal závod letadel San Francisco-Honolulu dotovaný sty tisíci dolary – odstartovalo jich osm, ale doletěla jen dvě, přičemž v havarovaných

strojích zemřelo jedenáct lidí. Při pokusu o překonání Campbellova rekordu se smrtelně zranil britský automobilový závodník Parry Thomas. (Warner a kol.: 368) Američanka Ruth Aldersová se zase 13. října pokusila jako první žena přeletět Atlantský oceán. Nepodařilo se jí to, ale přežila. Na rozdíl od šesti známých letců, kteří se marně pokoušeli o stejný výkon ještě před jejích úspěšným kolegou Lindberghem. (viz 1.3.3.)

Určité události, které byly v USA na titulních stranách novin, ovšem kvůli kulturním rozdílům nedostaly v československém tisku skoro žádný prostor – třeba legendární rekord baseballisty Babeho Rutha, který 30. září odpálil šedesát homerunů (neboli ideálních ran), což následujících třicet čtyři let – až do prodloužení sezony – nikdo nepřekonal, ve střední Evropě velkou odezvu nezaznamenal.

1.3. Situace v Evropě

Evropa v první světové válce zčásti ztratila svou prestiž a moc i své výsadní postavení, utrpěla také její morální pověst. I proto se postupně snažila o znovudobytí předválečných pozic, k čemuž jí mělo dopomoci – kromě převládnutí demokracie nad monarchií – sjednocování. Právě konec dvacátých let se dá charakterizovat jako expanze hnutí za evropské sjednocení. V něm se angažovala hlavně Francie, ale přidaly se i menší země jako Československo, které bylo právě v roce 1927 předsednickou zemí nejvýznamnější sjednocovací a mírové organizace – Společnosti národů.

1.3.1. Společnost národů

K jejímu faktickému vytvoření došlo už 28. června 1919 podepsáním Versailleské smlouvy. Československo bylo jedním z jejích zakládajících členů. Hlavně ve svých počátcích byla spjata s odzbrojením, které bylo považováno za důležitý krok směrem k tomu, aby se neopakovala světová válka.

1.3.2. Mezinárodní dohody

Československo přispělo k nastolenému trendu třeba podepsáním arbitrážní smlouvy s Rakouskem 5. března 1926. Zajímavostí je fakt, že téhož roku nabídl tehdejší ministr zahraničí Edvard Beneš – vzhledem k organizačním problémům – odstoupení Československa ze Společnosti národů ve prospěch Německa. Takovýto ústupek navrhl mírumilovný diplomat přesto, že Československo bylo tehdy na zasedání předsedající zemí...

Přínosem byly také smlouvy Francie s Rumunskem z roku 1926 a s SHS z roku 1927. Francie se tím snažila o posílení svého vlivu na Balkáně, což korespondovalo se zájmy Malé dohody (viz dále).

K uvolnění mezinárodního napětí přispělo například i to, že v letech 1925–1927 se sovětské vládě podařilo uzavřít smlouvy o neutralitě a neútočení se sousedními státy: s Afghánistánem, Íránem, Litvou, Lotyšskem (9. března 1927), Polskem, Tureckem a Persií (1. října). Zlepšily se i vztahy Ruska s Německem, když po obchodní smlouvě z roku 1925 oba státy podepsaly 24. dubna 1926 smlouvu o přátelství a neutralitě.

V září roku 1926 bylo v Ženevě ustaveno mezinárodní Sdružení pro evropské porozumění. V říjnu se zase ve Vídni konal první panevropský kongres. V březnu 1927 pak byl založen Francouzský výbor pro evropskou spolupráci.

Aristide Briand

Francie měla v té době ministra zahraničí, který se proslavil svými snahami o sjednocení Evropy. Aristide Briand se sice narodil už v roce 1862, takže mu v roce 1927 bylo pětadesát let, ale přesto byl bezesporu nejaktivnějším státníkem Evropy mezi světovými válkami, alespoň co se týče jejího sjednocování. Byl vynikající právník a ještě lepší řečník. Do roku 1932, kdy zemřel, byl povolán celkem třicetkrát do ministerské funkce a jedenáctkrát dokonce převzal úřad premiéra vlády. Zkušeností měl tedy na rozdávání a zvláště na konci dvacátých let představoval jednu z nejvlivnějších osobností francouzské politiky. (srov. Davies 2000: 964) Chtěl „ukončit izolaci Francie tím, že si vezme příklad z klíčových okamžiků roku 1789, pokusí se svou velkomyslností změnit svět a sblíží se s Brity a Američany“. (Ferro 2006: 272)

Energiicky bojoval za dosažení francouzsko-německého usmíření, za což v roce 1926 obdržel Nobelovu cenu míru (spolu s německým ministrem zahraničí Gustavem Stresemannem). Později byl rovněž tvůrcem Briand-Kellogova paktu o zákazu válek (podepsán Francií, USA,

Velkou Británií, Itálií, Německem a Japonskem) a také, což nás zajímá možná nejvíce, navrhovatelem a propagátorem Evropské unie. Měl mimořádně pokrokové myšlení...

Další sjednocovatelé

Jako jednotný světadíl viděl Evropu i Richard Coudenhove-Kalergi, kterému bylo v roce 1927 teprve třiatřicet let. Byl to Rakušan, i když se narodil v Tokiu a osobní vztah měl i k Československu. Byl to cestovatel, založil Panevropu, Evropany vnímal jako jeden národ, jenž se sice rozpadá na nepřehlednou řadu národností (jako třeba v Číně nebo Indii), ale přesto se vždy prokazuje jednotnou kulturou.

Jedním z nejdůležitějších spolků byl Německý výbor pro evropskou spolupráci, ustavený v roce 1927. V jeho čele se pohybovali němečtí demokraté – např. Wilhelm Heile nebo Georg Gothein.

Vzniklo i Středoevropské hospodářské zasedání, díky němuž postupně vznikl exkluzivní klub národohospodářů a politiků, o jejich kongresech se všude mluvilo a psalo. Výsledkem jejich jednání byla různá memoranda, například na jaře 1927 bylo jedno z nich předloženo mezinárodní hospodářské konferenci v Ženevě.

1.3.3. Jednotlivé země kromě ČSR

Francie

Po první světové válce získala Francie vznikem Československa s Polskem a územním rozšířením Srbska a Rumunska potenciální spojence. Postupně uzavřela Francie smlouvy s Polskem (1921), Československem (1924), Rumunskem (1926) i Jugoslávií, resp. tehdejším „Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců“ (11. listopadu 1927).

Francouzi se po první světové válce obecně hodně upínali na budování bezpečnosti. Dobré vztahy měli s USA a s Japonskem, v rámci Evropy se spoléhali na Společnost národů. Zvláště když Locarnskými dohodami s Německem v roce 1925 ztratili část své moci...

Když bylo v polovině dvacátých let 20. století patrné, že vítězství až na navrácení Alsaska-Lotrínska nepřineslo vytoužené plody, přenesli francouzští představitelé svou naději na Společnost národů, sídlící v Ženevě. Doufali, že jejím prostřednictvím znovu převezmou otěže světové politiky, které ve Versailles přešly do rukou Britů a Američanů. (Ferro 2006: 272)

31. ledna 1927 ukončila Francie vojenskou kontrolu nad Německem, se kterým měla dlouhodobě problémy – hlavně kvůli oblasti vzájemné hranice. „Francie si samozřejmě přála žít vedle klidného a usmířeného Německa, ale nebyla si jista, zdali politika ústupků Německo skutečně uklidňuje, nebo jen otevírá dveře k jeho dalším požadavkům. (Kovtun 2005: 507)

Další prvek do hledání cest k zajištění míru a bezpečnosti se pokusil vnést sám Briand, když 6. dubna 1927 při pařížských oslavách desátého výročí vstupu Spojených států amerických do první světové války navrhl americké vládě společný závazek, jímž by se válka postavila mimo zákon. „Dosud byla válka zásadně uznávána a jen některé její aspekty upravovány mezinárodním právem válečným.“ (Ort 2000: 59)

20. června poslal Briand svůj návrh do Washingtonu společně s návrhem francouzsko-americké smlouvy o „věčném přátelství“ v naději, že touto cestou posílí oslabené mezinárodní postavení Francie. Formální americká odpověď přišla až v posledních dnech roku 1927 (28. prosince), a to teprve poté, co Společnost národů jednomyslně schválila (24. září) zákaz útočné války a doporučila pokojné metody urovnání sporů mezi národy. Navíc obsahovala úplně jiný návrh...

Co se týče vnitřní politiky Francie, tak ve volbách v roce 1924 sice zvítězila levice, ale reakční volební zákon z roku 1927 rušil systém poměrného zastoupení, čímž pomohl pravici ke zvýšení počtu jejích mandátů. Národní hospodářství pak sice nebylo v ideálním stavu, ale bylo v klidu. Až příliš velkém... „Léta 1926-1929 představovala ve finanční oblasti období klidu, jaký Francie od té doby již nezažila: tehdy se dalo doufat v konec zlého snu.“ (Duby 2003: 631)

Celou zemi ovšem otřásla inflace. „Mezi jejími obětmi potkáváme nejprve dělníky, zaměstnance, úředníky: mzdy a platy rostly pomaleji než ceny.“ (Duby 2003: 631) Inflace naopak pomáhala podnikatelům – hlavně těm, kteří nemuseli příliš nakupovat. Užitek z ní měli také dlužníci a zejména stát, který rovněž splácel dluhy. „Také velké průmyslové společnosti si mohly půjčovat na obnovu svého zařízení a bez obtíží pak splatit nominální sumy; inflace tak podpořila rozvoj některých oblastí národního hospodářství.“ (Duby 2003: 631)

Cenový vzestup vedl k růstu zisků a snižoval zatížení podniků dluhy, měnová devalvace pak podporovala export a rozpočet vykazoval od roku 1926 přebytek. Začínalo období prosperity, Francie po dlouhých letech zaznamenala v polovině dvacátých let aktivní obchodní bilanci. A právě hospodářskou expanzí byl doprovázen politický vliv Francie v Evropě....

„Hospodářskou expanzi poháněly dva nové energetické zdroje vázané na to, čemu se říká druhá průmyslová revoluce: nafta a elektřina. (Duby 2003: 632) Ve výrobě litiny a ocele pak Francie zaujímala třetí místo na světě za Spojenými státy a Německem. A celkově dosáhla v roce 1929 „úrovně rozvoje průmyslu, jaká bude znovu zaznamenána až v 50. letech.“ (Duby 2003: 632)

Nadále převládal maloobchod tradičního živnostenského rázu, vyrůstala mu však stále silnější konkurence ve dvou nových typech obchodních organizací: sítě s početnými filiálkami, jako Docks v Remeši nebo Familistère v oblasti pařížské, a od roku 1927 sítě jednotkových obchodů Monoprix, Uniprix a další tohoto typu, které prodávaly ve velkém množství více méně jednotnou produkci za nízké ceny díky rychlé obměně skladů. Byly to takzvané „obchody chudých“. (Duby 2003: 632)

Ve Francii vzkvétalo umění a sport se prosazoval jako masový jev. Po čtrnácti letech americké nadvlády vyhrál francouzský tenisový tým prestižní Davis Cup. Obecně to byla doba, která bývá označována jako bláznivá. Přispěla k tomu tehdejší extravagantní móda, ale třeba i rozvoj dopravních prostředků, které zrychlily tempo každodenního života.

Daleko více než kdykoli jindy se Francie stala zemí přistěhovaleckou. Počet cizinců činil 1,1 milionu v roce 1911, 1,5 milionu v roce 1921, ale již 2,5 milionu v roce 1926 a 2,9 milionu v roce 1931. (Duby 2003: 640)

Velká Británie

Období mezi dvěma světovými válkami v podstatě dává za pravdu Johnu Miltonovi, který ve svém legendárním spisu *Areopagitica* označil své krajany za pronikavý národ. Britové si totiž v Evropě udržovali výsostné postavení – hlavně díky Londýnu a ostatním průmyslovým oblastem. Důležitá byla v té době těžba uhlí, kterého bylo především v Anglii dost a mělo vysokou kvalitu. (srov. Maxakovskij 1979: 186) „Pro většinu jižní Anglie a celou její střední část byla dvacátá léta obdobím prosperity.“ (Morgan 1999: 473)

Ke zvýšení prosperity snad přispělo třeba i prodloužení pracovní doby dělníků ze sedmi hodin na osm v prosinci 1926. V následujícím roce pak byl schválen „protistávkový“ zákon „O sporech v průmyslu a o odborech“, který také reagoval na generální stávkou z roku 1926 a britské ekonomice zřejmě rovněž pomohl.

V síle své měny vůči dolaru se Británie vrátila na předválečnou úroveň už v roce 1925. (viz Black 2003: 291) Nominální mzda se v porovnání s rokem 1930 dostala z 99,3 procent v roce 1926 na 101,5 % v roce 1927. A protože klesly ceny, reálná mzda stoupla dokonce z 91,2 na 95,8 %. Tím pádem rostl třeba i počet motorových vozidel. V roce 1923 jich bylo vyrobeno 95, o pět let později už 212. Osobních automobilů bylo 580 v roce 1925 a pět let nato již 1056. Naproti tomu pasažérů na železnici ubylo ve stejném období z 1232,6 milionů na 844,3 milionů. (viz Cook a Stevenson 1996: 262–275)

Hlavním tahounem celé Británie byl pochopitelně Londýn. „Navzdory ztrátě 124 000 mladých mužů a všech dětí, jež by byli zplodili, kdyby byli za války nezahynuli, zůstal Londýn ve 20. letech největším městem světa, daleko větším než kterýkoli z jeho evropských soupeřů. (Inwood 2003: 633) Přispěli k tomu také migranti, kterých se na londýnských předměstích v meziválečném období usadily téměř dva miliony (třetina z vnitřního Londýna, ostatní z jiných míst Velké Británie). „Meziválečné šíření metropole bylo umožněno prodlužováním tras podzemní dráhy a hlavních silnic do vnějších předměstí a do venkovského zázemí Londýna, rychlým růstem autobusových služeb a elektrifikací tratí společnosti Southern Railways.“ (Inwood 2003: 635)

Britská metropole rostla podobným tempem jako londýnská ekonomika. Zatímco ostatní části země ve 20. letech většinou stagnovaly, hospodářství samotného Londýna vzkvétalo. „Prosperita Londýna se zčásti opírala o povahu oborů, na které se metropole specializovala. Navíc se v Londýně soustřeďovaly obchodní a průmyslové firmy, a to lákalo další zaměstnavatele. Londýn byl, stejně jako již dvě stě let, největším a nejbohatším spotřebitelským trhem v Evropě.“ (Inwood 2003: 647)

„Londýn také zůstal centrem výroby knih, novin, časopisů a právnických i komerčních publikací, která zaměstnávala přes 45 procent pracovníků v tomto odvětví. V roce 1925 měl Londýn 100 000 tiskařů a knihvazačů.“ (Inwood 2003: 652) A to se i tehdy stále potýkal s nedostatkem levných pracovních sil... Zajímavostí je fakt, že vzhledem k rostoucímu provozu byly 4. srpna v britském hlavním městě na ochranu chodců před automobilisty umístěny před přechody pro chodce značky s nápisy „Dívej se vlevo“ a „Dívej se vpravo.“ (viz Warner a kol.: 376)

V roce 1927 začala vznikat celostátní síť rozvodu elektřiny, venkov ovšem notně zaostával. „Pro starší průmyslové usedlosti, zejména v severní a severovýchodní Anglii, v průmyslovém jižním Walesu, Clydeside ve středním Skotsku a belfastské slumy za Irským mořem, to byla stále zoufalejší léta.“ (Morgan 1999: 474)

Také se pořád nedařilo exportním společnostem. „Pomohl jim americký boom v letech 1927 a 1928, ale nevzpamatovaly se z problémů počátku dvacátých let.“ (Lloyd 1993: 153) Zajímavostí je skutečnost, že 17. ledna 1927 se Angličané jako první pokusili využít rozhlas pro vzdělávací účely. Jenom v hrabství Kent projevil zájem o výuku prostřednictvím rozhlasového vysílání padesát škol. „Úvodní pořady se zaměřily na poznatky o cizích zemích, hudební výchovu, literaturu a dějepis. Úřady školám poskytly kromě rozhlasového přijímače i potřebné příslušenství včetně vhodného tlampače, ale nikoli anténu a uzemnění.“ (Gilbert 2005: 493)

Do análů se ovšem výrazněji zapsala jiná událost. „Dne 12. května udělala londýnská policie razii v kancelářích sovětské obchodní mise a obchodní společnosti Arcos Ltd., která měla se Sověty úzké styky. Jednala na základě upozornění britské kontrašpionáže, že personál mise shromažďuje

vojenské informace.” (Gilbert 2005: 493) Následovalo přerušení styků obou zemí a veřejné obvinění SSSR ze špionáže proti Velké Británii. Vzájemné vtahy se obnovily až po dvou letech.

Německo

Na Němce existují v českých zemích dva pohledy. Zatímco jedno „oko“ vidí někde v dále významný národ, druhé spatří hned za hranicemi sousedy. Pojdme se tedy napřed podívat na Německo v meziválečném období jako Výmarskou republiku a potom jako na západního souseda.

Německo coby Výmarská republika

Období let 1924–1928 bylo nejklidnější za doby trvání výmarské ústavy. Měna byla stabilizována, průmysl těžil ze své výborné technické vybavenosti a z miliardových úvěrů, které plynuly do Německa z USA i Evropy. Světový trh lačnil po zboží, takže německá výroba snadno dobývala ztracená odbytíště. (Vaculík 2002: 87)

Německo v té době vzkvétalo rychleji než ostatní země. Dohánělo je mnohem rychleji, než se všeobecně očekávalo. Pomohlo mu zrovnoprávnění Locarnskými dohodami v roce 1925. „Tím, že padly reparace, vojenské klauzule versailleského míru a demilitarizace levého břehu Rýna, postavilo se Německo vlastně už plně a rovnoprávně mezi evropské a světové velmoci.“ (Beneš 2005: 22) Podle publikace Dějiny Německa se o to zasloužil hlavně ministr zahraničí Gustav Stresemann. (srov. Müller a kol. 1995: 251)

Objem průmyslové výroby v roce 1927 činil více než dvojnásobek oproti roku 1923 a o pět procent překročil předválečnou úroveň, přičemž tempo rozvoje těžkého průmyslu bylo dvakrát vyšší než v případě lehkého průmyslu. (viz Zubka 1967: 50) Němci také vládli Mezinárodnímu ocelovému kartelu založenému v roce 1926 a k jejich úspěchům z roku 1927 patří navázání bezdrátového telefonního spojení Berlín–Buenos Aires (3. srpna).

Do Německa pronikaly velké americké společnosti jako General Electric nebo Ford, což bylo dalším krokem vpřed. Rust chemického a hutního průmyslu ovšem zajistil západnímu sousedovi Československa nejen vedoucí úlohu v evropském těžkém průmyslu, ale rovněž mu vytvořil příznivé podmínky pro další rozvoj zbraní.

V roce 1926 Německo vstoupilo do Společnosti národů, která na začátku roku 1927 převzala (pro apatický postoj Němců) od Mezinárodní komise pro dohled nad německým odzbrojením její práci. Zárodky dlouhodobé stabilizace demokracie v Německu zničila teprve hospodářská krize v roce 1929, předtím německá veřejnost příliš neuznávala komunismus ani extrémní nacionalismus.

Už v roce 1927 se prosazoval Adolf Hitler. Bavorská a saská vláda mu dovolily opět vystupovat na veřejnosti, čehož známý vědec využil šestapadesát jen do konce roku. „Stále však zůstávalo velice sporné, zda se jeho strana v podmínkách parlamentní demokracie prosadí.“ (Gilbert 2005: 499) Přitom rasovou otázku nepovažovali za podstatnou jenom extrémisté. Přimo v roce 1927 byl v Berlíně založen Ústav císaře Viléma pro antropologii, dědičnost a eugeniku. Tato vědecká instituce zkoumala, jak z „rozmnožování učinit řízený výběrový proces.“ (Gilbert 2005: 500)

Německo coby západní soused

Němci byli – podobně jako Rakušané – českou veřejností považováni za odvěké nepřátele. Politici za první republiky sice chtěli s těmito předsudky zamést, ale složka výchovy stále zahrnovala jak obdiv k Němcům, tak i kritický postoj k některým jejich vlastnostem. (viz Křen, Broklová 1998: 104)

Problém je odjakživa v tom, že Češi a Němci mají až příliš opačných rysů. Alespoň podle jistého stereotypu... „Protí německé nadřazenosti, nadutosti, nacionalismu a rozpínavosti stavíme jako typicky české vlastnosti přizpůsobivost, oportunistus, nesvornost a neprůbojnost. Ceníme si vlastního smyslu pro humor, zatímco Němcům podle nás docela chybí.“ (Křen, Broklová 1998: 269) A naopak prý se nám v našich představách nedostává toho, čeho si na Němcích vážíme: jejich přesnosti, solidnosti, pořádkumilovnosti a disciplinovanosti...

Právě v roce 1927 měli Češi a Němci poměrně dobré vztahy. Pražský profesor filozofie Emanuel Rádl, prvorepublikový kritik státu a jeho konstrukce, tehdy prohlásil, že se Češi i Němci „nechávací příliš unášet romantickou představou národa“. Místo toho požadoval „střízlivý smluvní základ“. (viz Seibt 1996: 384)

V českých zemích tvořili Němci v té době téměř třicet procent populace (druhou nejpočetnější menšinou byli Poláci, kterých bylo jen jedno procento). Masaryk prohlásil, že jsou to „německy mluvící Čechoslováci“. (viz Weidenhofferová 1996: 13) Měli proto stejná práva jako Češi nebo Slováci, kolektivních menšinových práv příliš neměli. Udržovali ovšem svůj školský a vzdělávací systém, kulturní zařízení i tisk. A v roce 1926 vstoupili nejen do Společnosti národů, což Beneš považoval za cestu k usnadnění mezinárodní pozice Československa. Mimořádně, už locarnskou arbitrážní smlouvu označil jako stabilizaci „v poměr dobrého a sousedského přátelství“ Čechů a Němců. (viz Kovtun 2005: 509)

Němci vstoupili v roce 1926 nejen do Společnosti národů, ale i do československé vlády. Přiměly je k tomu mimo jiné volby v předchozím roce, ve kterých se poměrně výrazně prosadili komunisti. (viz Sládek 2002: 48) Právě socialistické strany pak byly od roku 1926 vyloučeny

z vládní koalice, zatímco zástupci německých politických stran získali kromě podílu na moci zákonodárně a na veřejné správě i podíl na výkonné moci. (viz Křen, Broklová 1998: 123) Napomohl tomu i prezident Masaryk, jenž řekl, že „Němci mají nejen právo účastnit se vlády, nýbrž i povinnost“. Dodal, že doufá, že se poučí, že přátelský poměr k nim a politická spolupráce s nimi je v zájmu republiky. (viz Křen, Broklová 1998: 126)

Vstup do české vlády představoval definitivní převládnutí aktivistické politiky Německa nad negativismem. Bohužel nešlo o pokus o sblížení dvou národností, ale hlavně o politické kalkulace. Správní uspořádání státu v roce 1927 pak sice nahrálo Slovákům, zato Němcům uškodilo, protože jim znemožnilo zřízení jejich žup. „Současně vláda revidovala i jazykový zákon, který značně ztěžoval užívání národních jazyků – a tedy především němčiny – v úředním styku.“ (Rozumět dějinám 2002: 79)

Podle Německa dělalo Československo po uzavření francouzsko-československé spojenecké smlouvy vazalskou politiku k Francii a evropskému západu, tudíž byli Čechoslováci německými nepřáteli. Údajně to tak Němci chápali rovněž kvůli ženevské politice a hájení zásady kolektivní bezpečnosti. Podle Beneše byla československá politika vedena stálým strachem z Německa a pocitem, že Němci jsou naši úhlavní nepřátelé. Prý byli Češi tísňeni a ohrožováni...

Spojené státy americké

V roce 1927 podnikl americký pilot Charles Lindbergh dálkový let přes Atlantický oceán do Evropy, kterým se proslavil po celém světě a v USA se stal národním hrdinou. Šlo totiž o první sólový let přes Atlantik bez mezipřistání. Trval téměř 34 hodin, z New Yorku vyrazil 20. května a do Paříže přiletěl následující den. 22. mu list New York Times věnoval prvních pět stran vydání, což asi nejlépe dokumentuje význam Lindbergova počínu.

Po přistání Američanů na Měsíci o desítky let později se obě události začaly srovnávat. Ostatně, Lindbergh svůj přelet rovněž označoval za kolektivní výkon – o sobě a o svém stroji mluvil v první osobě množného čísla. Spolu tak překonali všechny překážky včetně mlhy a na konci jim pomohli motoristé. „Když ve Francii vešlo ve známost, že *Spirit of St. Louis* přistane až po setmění, vyzvala pařížská policie majitele aut, aby přijeli na letiště Le Bourget a osvětili přistávací dráhu.“ (Gilbert 2005: 492)

S odstupem času by se s trochou nadsázky dalo říct, že Lindberga to na evropskou půdu táhlo více než ostatní Američany. Jeho otec byl totiž ze Švédska a jeho matka měla anglické, francouzské a irské kořeny. Evidentní je po více než osmdesáti letech fakt, že právě první přelet Atlantiku významně přispěl k rozvoji letectví, protože podnikatelé začali brát investice do tohoto

odvětví jako výhodný krok. Hned v roce 1927 byl zaveden pravidelný noční poštovní let Chicago–Dallas a ještě do konce desetiletí mohli pasažéři létat ze západního pobřeží Spojených států na druhý konec země.

Spojené státy se v roce 1927 proslavily také prvním zvukovým filmem. Počet rozhlasových stanic v USA byl už tehdy tak vysoký, že vláda musela přidělit vlnové délky pro jednotlivá rádia. (viz Navrátil 1984: 213) Oproti Evropě bylo v Americe mnoho aut. Konkrétně tam jezdily dvě třetiny z celkového počtu osmadvaceti milionu osobních automobilů. Zatímco třeba ve Francii vlastnil vůz pouze každý sedmdesátý člověk a v Německu bylo na jedno auto dokonce 289 lidí, v USA ho měl už každý šestý. (viz Beierová, Gehlhoffová a kol. 1999: 366) I proto byly právě v roce 1927 v celé zemi zavedeny jednotné dopravní značky.

V americkém průmyslu probíhaly rozsáhlé fúze, takže malé podniky měly problémy. Přizpůsobovat se museli také zemědělci, kteří čelili zvýšené spotřebě ovoce a zeleniny. Typickým surovinovým přívěskem amerického hospodářství se ve dvacátých letech stala Kuba. Byla sice nezávislá, ale jenom formálně. V roce 1927 činily investice amerických monopolů do její ekonomiky téměř 1,5 miliardy dolarů. (viz Navrátil 1984: 190) Co se týče celkového množství průmyslové výroby, byly USA v polovině dvacátých let na stejné úrovni jako Anglie, Francie a Německo dohromady. (viz Zubka 1967: 22)

Samostatnou kapitolou bylo budování velkého válečného loďstva, na které Spojené státy přistoupily už za první světové války a ve dvacátých letech tento program pokračoval. „Neovlivnila jej ani po washingtonské konferenci další konference tří vedoucích námořních velmocí, USA, Británie a Japonska, o námořním zbrojení v roce 1927, na které se vzhledem k naprosto rozdílným názorům a zájmům partnerů nepodařilo dosáhnout dohody.“ (Navrátil 1984: 189)

Spojené státy měly své problémy „doma“. 30. května 1927, na Den obětí války, uspořádal Ku-Klux-Klan šestikilometrový pochod New Yorkem. Lidí na tisícovku mužů a čtyři stovky žen sprostě pokřikovali a deník New York Times poté přinesl článek s titulkem „Policie zasáhla proti zakukleným členům Klanu odmítajícím opustit slavnostní průvod“. (viz Gilbert 2005: 491)

Mnohem výrazněji se však do historie zapsalo první transatlantické telefonní spojení, uskutečněné 7. ledna 1927 mezi Walterem S. Giffordem, předsedou představenstva společnosti American Telephone & Telegraph Company, a britským ministrem pošt, sirem Evelynem Murrayem. (viz Gilbert 2005: 492)

Přesně o čtyři měsíce později se uskutečnil první televizní přenos na území USA. Giffordův telefonický hovor s Herbertem C. Hooverem na trase New York-Washington se přenášel na stínítko s plochou třicet centimetrů čtverečních, které bylo umístěno u aparátu (viz Gilbert 2005: 492). Američané tak dohnali Angličany, jimž se podobný kousek zdařil už o rok dříve.

Čína

Zatímco jih (přesněji jihovýchod) Číny byl původně liberální, severní část země ovládala vojenská klika. Právě v roce 1927 postupoval z jihu na sever Čankajšek, vůdce nacionalistického Kuomintangu (Čínská národní strana). 5. února zahájil druhou etapu svého Severního pochodu, jehož cílem bylo dobytí Nankingu a Šanghaje, útokem na provincii Ťing-si. O necelé dva týdny později se svou armádou dobyl přístavy Chang-čou a Ning-po a následující den vypukla v Šanghaji generální stávkou na Čankajškovu podporu. Zúčastnilo se jí 360 000 osob, takže město bylo naprosto paralyzované. Britská vojenská správa města nasadila proti demonstrantům deset tisíc vojáků. 22. března dobyl Čankajšek Šanghaj a den poté obsadil Nanking. Tam vyhlásil 18. dubna novou vládu a v Šanghaji se dostal do konfliktu s komunisty. 15. července se rozpadlo dosavadní politické společenství těchto dvou skupin a spor přerostl v občanskou válku, do které se zapojily světové velmoci. Trvala dlouhých dvaadvacet let... (viz Novotný 2001: 327-331)

Ještě během roku 1927 byly zavražděny desetitisíce komunistů. Jejich předák Mao Ce-tung reagoval četnými rolnickými povstáními a revoltami, jež ovšem ztroskotaly, a Mao Ce-tung byl vyloučen z politbyra komunistické strany. (srov. Vidal-Naquet 1999: 256)

Sovětský svaz

Se svým vládcem Stalinem a politikou budování socialismu to měl v Evropě druhé poloviny dvacátých let těžké. Nebyl ani ve Společnosti národů, Francie s ním příliš nespolupracovala a Velká Británie s ním 27. května 1927 přerušila diplomatické styky (viz. 1.3.3. – Velká Británie). Stalin se prezentoval takovými kroky, jakými byla samovolná vyloučení „nepohodlných soudruhů“ Trockého a Zinověva ze strany (viz 5.2.2.). „Současně se systematickým potlačováním vnitrostranické opozice Stalin prostřednictvím tajné policie pokračoval i v úderech proti každému projevu nesouhlasu ve společnosti.“ (Gilbert 2005: 498)

Soukromé podnikání se sice v Sovětském svazu stávalo důležitou součástí národního hospodářství a státní podniky nebyly konkurenceschopné, ale roku 1926 začalo proti soukromníkům tažení v podobě nízkých cen státního obchodu. „Důsledkem však byl známý jev, který se opakuje v socialistické ekonomice po celou dobu její existence: státní obchod nestačil zásobovat trh, takže vznikl hlad po zboží se všemi nám známými důsledky. Zboží nehledalo kupce, ale kupci hledali zboží.“ (Švankmajer a kol. 1999: 330–331)

Na západ od sovětských hranic se mezitím dál mohl řešit spor, kam vlastně ten euroasijský stát patří. „Po více než pět set let se kardinální problém při delimitaci pojmu Evropa soustředil na to,

zda zahrnout či vyloučit Rusko. Po celé období novodobých dějin sem pravoslavné, autokratické, hospodářsky zaostalé, ale rozpínající se Rusko špatně zapadalo. Západní sousedé Ruska často hledali důvody k jeho vyloučení. Sami Rusové si nikdy nebyli jisti, zda do Evropy chtějí, nebo ne.“ (Davies 2000: 32)

Sovětský svaz měl o Evropany zájem, lákal je „za poznáním krás Povolží, Krymu a Kavkazu a vydával turistické průvodce s obrázky palem na černomořských plážích v Soči a Suchumí, s pohledy na zasněžený dvojí vrcholek Elbrusu ze severokavkazských lázeňských měst Pjatigorsk a Kislovodsk a na libeznou krajinu středního Ruska protkanou řekami“. Zároveň však propagoval i jinou tvář země. Turisty zval mimo jiné do Muzea Rudé armády v Lenínradu. V oficiálním „Průvodci po Sovětském svazu“ uváděl, že Svaz komunistické mládeže a pionýrská organizace „provádějí usilovnou agitaci mezi nastupující generací sovětské mládeže s cílem neustále vytvářet a obnovovat stranické zálohy“. (viz Gilbert 2005: 497)

Rakousko

Rok 1927 byl v Rakousku na události dost bohatý. Už v lednu byli při vojenské přehlídce v Schattendorfu zabiti dva její účastníci. „To se stalo příčinou velkého pobouření sociálních demokratů v celé zemi, mnoho závodů vstoupilo ihned do stávků.“ (Veber a kol. 2002: 487) Při dubnových volbách se pak rozpoutal ostrý stranický boj. Doslova bouře se však strhla až poté, když 14. července zvláštní porota osvobodila střelce ze Schattendorfu (stříleli prý v sebeobraně, porota tak rozhodla devíti hlasy proti třem).

Ve Vídni došlo ke spontánní manifestaci, i když vedení sociální demokracie vyzývalo ke klidu, dokonce uvádělo, že na pouliční měření sil či občanskou válku není strana dosud připravena. Několik závodů hned 15. července vstoupilo do stávků a vyšlo do ulic, nakonec se sešlo podle odhadu asi 200 000 protestujících. (Veber a kol. 2002: 488) Socialistické povstání vešlo do dějin pod názvem Julirevolte. „Při bojích byl zapálen i vídeňský Justiční palác a ozbrojené střety se státní mocí si vyžádaly 90 mrtvých a několik set raněných.“ (Křen 2005: 397) Až na konci týdne, 17. července, byl všude nastolen klid.

Zmíněné události, které se staly traumatem rakouských demokratů, byly hodně rozebírány nejen ve střední Evropě. „Většinou byla hledána příčina v tíživých sociálních důsledcích hospodářských těžkostí: ač prakticky celý demokratický svět již užíval plodů velké hospodářské konjunktury, v Rakousku se stále na hospodářské oživení čekalo.“ (Veber a kol. 2002: 489)

Maďarsko

Tady je třeba vrátit se z roku 1927 přibližně o šest let zpátky – tedy do doby, kdy Československo uzavřelo spojenecký svazek s Královstvím Srbů, Chorvatů a Slovinců a vzápětí i s Rumunskem. Byl zaměřený proti revizionistickým snahám Maďarů, kteří se snažili o obnovení Rakouska-Uherska, popř. o získání části Slovenska (chtěli vlastně zrušit Trianonskou smlouvu, která v roce 1920 určila hranice nově vzniklého Maďarska). Maďarský tisk toto seskupení ironicky nazval Malá dohoda. Narážel na fakt, že už před první světovou válkou byla uzavřena Trojhododa mezi Velkou Británií, Francií a Ruskem zvaná též jen Dohoda.

Posměšné označení se ujalo a časem akceptovala Malou dohodu i Francie. A právě v roce 1927 reagovalo Maďarsko. 5. dubna uzavřelo spojeneckou smlouvu proti Francii a Malé dohodě. „Francie získala rozhodující a trvalý vliv v ČSR, Jugoslávii, Rumunsku s Polsku. Naproti tomu Rakousko a Maďarsko se pokoušely využívat rozporu mezi velmocemi a orientovaly se na Anglii a Itálii.“ (Vaculík 2002: 35)

Maďarům se opravdu snažili pomoci také (někteří) Angličané, výrazně dokonce zrovna v roce 1927. 21. června uveřejnil známý list Daily Mail článek lorda Rothermera, tiskového magnáta. „Spravedlnost pro Maďarsko“. Jím byla zahájena kampaň na podporu maďarského revizionismu trianonské smlouvy. „Rothermere neměl ve dvacátých letech v lásce Československo, ale zato si ve třicátých letech oblíbil nacistické Německo. Jeho záliba v totalitních režimech byla větší než jeho úcta k demokracii.“ (Kovtun 2005: 510)

Nutno podotknout, že Maďarsko, od roku 1924 člen Společnosti národů, bylo ve dvacátých letech královstvím, jemuž vládl regent Miklós Horthy. Ač měl diktátorské sklony, což potvrdil ve třicátých letech, v roce 1927 ještě respektoval demokratickou ústavu.

Maďarská vláda bezprostředně po zveřejnění Rothermerova článku zahájila ostrou protičeskoslovenskou kampaň. Celá akce byla součástí úsilí o revizi versailleského systému. Slovenské strany se postavily vesměs proti a Rothermere nezaznamenal žádný konkrétní úspěch. „Rothermerovy názory nevyjadřovaly oficiální politiku londýnské vlády, ale v některých britských kruzích mohly jen posílit latentní nespokojenost s poválečným uspořádáním Evropy. (Kovtun 2005: 511)

O tři desetiletí později pak László Németh ve své studii *Má česká cesta* z roku 1959 o Čechách a Maďarech napsal: „Kdyby tak bylo možné tyto národy nějakým šťastným smíšením hmoty spojit, vždyť k sobě patří jako zámek a klíč.“ (Kontler 2002: 506) To jen potvrzuje verzi, že dlouhodobě jsou Češi, resp. Slováci a Maďaři celkem spřízněni. I krátce po první světové válce začali spolupracovat, třebaže hlavně ekonomickém poli.

Rok 1927 patřil k těm létům, kdy mezi oběma zeměmi probíhala čilá obchodní výměna. Právě tehdy byla v Maďarsku provedena měnová reforma a bylo zavedeno nové platidlo: pengő. Ve stejném roce začalo i hospodářské oživení, které trvalo do roku 1929. „Výroba tehdy překročila předválečnou úroveň asi o 12 %, ale užitek měli především podnikatelé: v zemi bylo stále 10–15 % nezaměstnaných a reálná mzda dosahovala jen čtyř pětín stavu z roku 1913.“ (Křen 2005: 394)

Polsko

V roce 1926 provedla polská armáda převrat a nastolila tzv. sanační režim, který byl vojenský a levicový. Česko-polské vztahy nebyly ani dobré, ani špatné. Spíš by se dalo říct, že si obě země byly navzájem lhostejné, protože měly každá dost svých vlastních problémů. Poláci vedli v polovině dvacátých let celní válku s Němci, navíc prožívali valutovou krizi. Tím pádem byli nuceni omezit dovoz. „To neustále měnilo dispozice československo-polských obchodních styků a vynucovalo nová jednání. Vytvářel se stav, nejistoty, provizorií a také denních třenic a trpkostí. Jen velmi ztuhla se rozbíhala elementární spolupráce obou států.“ (Břach 1996: 265)

Itálie

Na Apeninském poloostrově v roce 1927 vládl už několikátým rokem čím dál tím pevněji fašistický diktátor Benito Mussolini. O jeho stylu vypovídá Charta práce, vydaná 21. dubna 1927, která popírala rovnost lidí, stávky označovala za trestné a společnost stavěla do role masy, pracující ve prospěch národa, jemuž vládl absolutistický vůdce. Itálii měnila na korporativní stát.

Vzestup fašismu byl velmi rychlý, již v roce 1922 po tzv. pochodu na Řím byl Mussolini jmenován předsedou vlády, v letech 1925–26 byl postupně likvidován parlamentní režim a v roce 1926 vyhlášen fašistický stát jedné strany. (Luňák, Pečenka a kol. 1995: 136) K prosazení fašismu zřejmě přispělo i to, že lidé s různými politickými názory sjednocoval odpor ke komunismu. Na základě toho tolerovali fašismus i ti, kteří by ho jinak odsoudili. (srov. Gilbert 2005: 493)

Království SHS

Ještě během první světové války se Srbové dohodli s Chorvaty na vytvoření společného jihoslovanského státu, který v roce 1918 opravdu vznikl. Dostal název Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (SHS). Definitivní hranice byla stanovena roku 1924, kdy se vyřešil spor ohledně Rijeky, a teprve za dalších pět let byl název změněn na Království Jugoslávie.

Vztahy Československa s SHS byly korektní – především díky Malé dohodě (viz Maďarsko) a také spojenecké smlouvě SHS s Francií, která byla podepsána 11. listopadu 1927 a „zahrnovala i poskytnutí vojenské pomoci v případě napadení jedné ze smluvních stran nebo při případném pokusu o změnu stavu stanoveného mírovými smlouvami“. (Šesták a kol. 1998: 416)

Vztahy mezi jednotlivými národy SHS už tak dobré nebyly, především Srbové a Chorvati vedli neustálé půtky, ve kterých hrály prim politické strany. Chorvaté měli ke společnému státu zvláštní vztah. I proto, že Srbové se na ně dívali jako na okupované území. Chorvaty také pobuřovalo, že se na jejich území platily vyšší daně než v Srbsku. Okolní svět i tak chápal SHS jako potřebný sjednocovací faktor, jen Itálie a Maďarsko byly ochotny podporovat jakékoliv protijugoslávské hnutí, jelikož měly územní požadavky. „Totéž platilo i pro komunisty, neboť Království SHS bylo důležitým francouzským spojencem proti sovětskému Rusku, a tak se snažili v zájmu SSSR i Kominterny přispět k jeho dezintegraci.“ (Šesták a kol. 1998: 416)

„Od počátku roku 1927 se latentní krize pokřivené parlamentní demokracie znovu rychle prohlubovala.“ (Pelikán a kol. 2004: 333) Král Alexandr I. Karadjordjević už si tehdy připravoval půdu pro nastolení diktatury, což na začátku roku 1929 opravdu provedl.

Rumunsko

Rozdíl mezi bohatými a chudými byl v Rumunsku větší než v ostatních balkánských státech. Osmdesát procent obyvatel byli rolníci, ke kterým vládnoucí liberální strana zachovávala lhostejné stanovisko. Veřejnost se bouřila, jenže politici vymysleli tzv. dvouhrotový systém machinací s hranicemi volebních obvodů: „za prvé zavedli zákon, který automaticky uděloval parlamentní většinu straně, jež získala 40 % hlasů voličů; a za druhé ministr vnitra využil svých policejních pravomocí k zajištění vítězství této strany“. (Glenny 2003: 347)

Velké pozdvižení nejenom v Rumunsku způsobilo úmrtí Iona Bratianu, protože to byl nejen premiér, ale i „kmoť“ rodiny, která byla přes padesát let nejmocnějším politickým klanem v zemi. Vzhledem k Malé dohodě tahle zpráva našla odezvu pochopitelně i v Československu.

Turecko

Zatímco v sousedním Bulharsku se víc bojovalo než normálně žilo, Turecko v polovině dvacátých let vyzkoušelo zajímavý ekonomický experiment. Vláda podnikla jeden z prvních pokusů ve dvacátém století vyhlásit „třetí cestu“ – ani zcela kapitalistickou, ani úplně socialistickou. Tahle metoda ve skutečnosti znamenala „hospodářství založené na soukromém vlastnictví a podnikání, ale

podepřené mohutnými zásahy států“. (Glenny 2003: 311) 11. března 1927 pak byla podepsána sovětsko-turecká smlouva o obchodu a mořeplavbě. (viz Zubka 1967: 654)

Portugalsko

Zatímco ve Španělsku už byl v roce 1927 nastolen autoritativní režim, na západě Pyrenejského poloostrova se diktatura zrovna zaváděla. „V Portugalsku se chopila moci vláda generála Carmony, která začala systematicky rušit sociální reformy přijaté Demokratickou stranou i veškerá opatření liberalizující poměry v zemi, která zavedl předseda vlády Antonio Maria da Silva. Všechna městská a okresní zastupitelstva byla rozpuštěna a vystřídaly je správní rady jmenované přímo diktátorem.“ (Gilbert 2005: 496)

Příjemnější skutečností bylo zřízení každodenní letecké linky Lisabon–Madrid, přičemž přes Barcelonu měli občané Pyrenejského poloostrova letecké spojení s ostatními částmi Evropy. Nutno podotknout, že lety v rámci kontinentu byly v té době zavedenou záležitostí – vždyť například rusko-německá společnost Derulufi už tři roky provozovala každotýdenní lety z Berlína do Perského zálivu. (viz Gilbert 2005: 497) A vzduchem se v roce 1927 dalo čtyřmístným letadlem dopravit i v rámci Československa: z Prahy přes Bratislavu do Košic. (Warner a kol.: 369)

Švýcarsko

Tento malý stát má výhodnou polohu a neúčastnil se první světové války. Právě svojí neustranností byl zajímavý a na mezinárodní scéně si díky ní vydobyl zvláštní postavení. Pochopitelně by se nezviditelnil, kdyby neprosperoval, ale to ani v meziválečném období nehrozilo. Švýcarsko mělo na konci dvacátých let několikanásobně vyšší národní důchod než Československo i než Německo.

Hodně důležitým faktorem byla i v roce 1927 Ženeva: sídlo Společnosti národů, kde se tím pádem scházela například i odzbrojovací komise, založená v roce 1926. 4. května 1927 se tam zase konala první světová hospodářská konference, o sedmnáct dní později byla v tomtéž městě zahájena konference námořních mocností o stavbě válečných lodí a v září řešil Svaz národů spor mezi Rumuny a Maďary také v Ženevě.

1.4. Situace v ČSR

Rok 1927 patří do doby, kdy se Československu dařilo překonávat poválečnou krizi. Určité oživení nastalo už v roce 1924, to však bylo spojeno hlavně s exportem do okupovaného Porúří. „V letech 1925-1926 prošlo Československo vlnou pokusů fašistických. Překonalo je hladce a zůstalo u svého režimu demokratického.“ (Beneš 2005: 47) Republika prožívala léta největší prosperity, nezaměstnanost tehdy činila pouhá dvě až tři procenta, příznivý vývoj zaznamenávaly i mzdy. (viz Rozumět dějinám 2002: 80) V roce 1926 prošlo Československo „mezikrizí“ v průmyslové výrobě, ale v roce 1927 došlo k jejímu oživení – i zásluhou zavádění nové techniky. (viz Buchvaldek a kol. 1986: 400)

Země vzkvétala díky prezidentu Masarykovi, který byl v květnu 1927 už potřetí zvolen do funkce. „Věnoval všechny své síly a zkušenosti, aby obnovený stát upevnil v poválečném rozvratu své postavení vnitřně i mezinárodně.“ (Masarykův slovník naučný 1929: 786) Jak pro Čechoslováky, tak i pro občany dalších evropských zemí byl velkou autoritou a zárukou poklidného vývoje. Díky svým diplomatickým, rétorickým a mnohým dalším schopnostem je stále ještě často pokládán za vzor prezidenta republiky.

Od 12. října 1926 působila v Československu nová vláda v čele s premiérem Švehlou, která je někdy označována jako „vláda panské koalice“. Její zvláštností – alespoň v porovnání se současností – bylo rychlé schvalování nových zákonů. Například vojákům bylo zrušeno volební právo, protože byli stranou politického dění, a proto mnozí volili komunisty. Celá akce byla součástí úsilí o odpolitizování armády. Naopak zvýhodnění byli podnikatelé, jimž nahrála daňová reforma.

Komunistická strana Československa (KSČ) byla v listopadových volbách v roce 1925 druhá za Republikánskou stranou zemědělského a malorolnického lidu s 13,2 procenty voličů (937 711 hlasů), což znamenalo zisk jednačtyřiceti mandátů v Poslanecké sněmovně. KSČ se stala nejsilnějším opozičním subjektem soudobé politické soustavy... (Fiala a kol. 1999: 21) Vláda i veřejné mínění vystupovaly jasně proti KSČ, objevily se dokonce i plány na její rozpuštění. Proti tomu se však postavily strany socialistického bloku. (viz Olivová 2000: 151)

14. července 1927 pak bylo ukončeno dlouhé zasedání Poslanecké sněmovny a Senátu národního shromáždění ČSR, které ještě ve stejný den přijaly zákon o zemském zřízení. Župy byly nahrazeny zemskými a okresními správami, přičemž úřady vedli státní úředníci: zemští prezidenti, resp. okresní hejtmani (náčelníci). Jako zemské státní obvody byly stanoveny země Česká s úřadem v Praze, Moravskoslezská (Brno), Slovenská (Bratislava) a Podkarpatoruská (Užhorod). Tento

zákon o organizaci politické správy nabyt účinnosti dnem 1. července 1928. Nový systém sliboval zjednodušení a zprůhlednění komunální politiky.

V kultuře byl významným dnem 19. duben 1927, kdy uvedlo Osvobozené divadlo první hru Voskovce a Wericha: Vestpocket revue. Tím začalo svébytné působení tohoto divadla, což přispělo k uvolnění situace ve společnosti. (viz Bělina a kol 1999: 655)

1.4.1. Tisk v českých zemích

Zatímco Česká tisková kancelář zaměstnávala v roce 1927 pouze asi 27 novinářů, tisk jako takový byl podstatně rozmanitější než v dnešní době. Rozhlas pravidelně vysílal teprve pátým rokem a jeho abonenti se počítali stále jen v desítkách tisíc (v roce 1925 jich bylo 13 000, až v roce 1929 čtvrt milionu). „Jeho hlavním posláním bylo podle tehdejšího vedení rozhlasu zejména vzdělávání, lidovýchova a osvěta. Z toho důvodu byl program zaměřen převážně na tzv. vážnou hudbu a umělecké slovo a zpravodajství nepatřilo po celé předválečné období k programovým prioritám.“ (Osvaldová a kol. 2001: 19) Zpravodajskou „jedničkou“ tak byl pochopitelně tisk. Ve dvacátých letech měl mediální vliv na společnost zcela jasně jako jediný. (viz Kárník 2000: 326)

Jen v Praze vycházelo na začátku druhé poloviny dvacátých let minulého století kolem patnácti set novin a časopisů. Většinou šlo o stranický tisk, jehož odběr byl také formou stranického příspěvku. Navíc náklady na založení a provozování novin byly tehdy vcelku nízké. Deníků vycházelo v Československu kolem stovky (zhruba polovina z nich byla česká, třetina německá, zbytek slovenský a maďarský). Nejvlivnější byly deníky, které jako jediné poskytovaly opravdu aktuální zpravodajství – zvláště když měly ranní i odpolední vydání, jako tomu bylo v případě Lidových novin.

Lidové noviny

Roku 1893 založil Adolf Stránský v Brně noviny, kterým dal přídvisko „Lidové“. Byly politicky nezávislé a demokratické. V období první republiky podporovaly snad jen Hrad, v rámci mezinárodní politiky pak vcelku pochopitelně evropské sjednocování. Jejich náklad v roce 1927 byl srovnatelný s tím dnešním (tehdy kolem padesáti tisíc výtisků), ale v té době šlo vzhledem ke konkurenci o větší úspěch. Více se dlouhodobě prodávala jenom Národní politika, jejíž celkový jednorázový náklad ve dvacátých letech přesahoval sto tisíc výtisků. (srov. Beránková, Křivánková, Ruttkay 1988: 177)

Lidové noviny byly dlouhodobě vnímány jako elitní list pro vyšší sociální vrstvy obyvatelstva. Byly autorky spjaty se jmény takových osobností, jakými byli bratři Čapkové, František Peroutka, Eduard Bass, Karel Poláček, S. K. Neumann, Jan Drda nebo Rudolf Těsnohlídek. „V období mezi světovými válkami dosáhly Lidové noviny vrcholu svého vývoje. Jejich nebe se třeptilo literárními hvězdami první velikosti, o možnost publikovat na jejich stránkách se ucházeli přední čeští spisovatelé a básníci, novináři a publicisté, vědci, kritici i politikové.“ (Pernes 1993: 61)

Jejich obliba i odbyt postupem času vzrůstaly, a to i přesto, že byly dražší než pražské deníky. Stály osmdesát haléřů, ale zase měly větší rozsah. Pondělní vydání sice tvořily jen dva listy, ale od úterý do pátku bylo většinou dvanáct stran a o víkendu dokonce dvojnásobek, přičemž formát byl podobný jako dnes. To se odráželo na počtu výtisků: v roce 1928 se jich prodávalo 40 000 ve všední den a o polovinu víc v neděli.

Koncem dvacátých a počátkem třicátých let docházelo v redakci k nenápadné obměně. Neúprosný zákon času způsobil, že postupně, jeden po druhém odcházeli příslušníci předválečné generace [...] Na místo těch, kteří z redakce odešli, přicházeli noví. S Lidovými novinami začali pracovat příslušníci generace třicátníků, kteří je poznali již jako zavedený list vysoké zpravodajské a umělecké úrovně. (Pernes 1993: 81)

Pondělní rubriku Poznámky z týdne psal v roce 1927 Peroutka, mezi pišící novináře v brněnské redakci patřil například i Bedřich Golombek a jako výtvarný redaktor přispíval malíř Ondřej Sekora.

V lednu 1927 podruhé na čas odešel šéfredaktor Arnošt Heinrich, který si zakládal na skutečnosti, že buduje Lidové noviny jako nestraničný deník a za základ žurnalistické práce považoval precizní zpravodajství. Spolu s ním redakci opustil i malíř, grafik a výtvarný redaktor Eduard Milén. Novým šéfredaktorem se stal dosavadní šéf pražské redakce Karel Zdeněk Klíma.

Heinrichův odchod se v redakci Lidových novin projevil hůř, než všichni čekali, a to i přes to, že jeho nástupce Klíma byl vynikajícím novinářem i dobrým šéfem. Heinrichových kvalit ovšem nedosahoval. Neměl jeho schopnost vybírat ty nejlepší spolupracovníky, scházelo mu jeho umění jednat s lidmi, nedokázal udržet stanovený redakční rozpočet, vydavatelské náklady začaly pojednou prudce vzrůstat. (Pernes 1993: 82)

Znepokojený vydavatel Jaroslav Stránský ve snaze situaci stabilizovat začal do života redakce zasahovat ještě víc než dřív, na což jeho zaměstnanci nebyli zvyklí, takže to odmítali. „V redakci zavládly nejistota a nervózní ovzduší, které se zákonitě promítaly i do úrovně listu.“ (Pernes 1993: 82) Naproti tomu se mimořádně osvědčilo pevné profilování jednotlivých stran toho kterého vydání.

2. Teorie zpravodajství

Noviny jsou periodické tiskoviny. Na rozdíl od rádia či televize, které často slouží jako kulisa, se vyznačují tím, že se jim čtenáři věnují vždy aktivně. Tím jsou svým způsobem specifické. Noviny čtou několikrát v týdnu více než čtyři pětiny Evropanů (viz Schelmann a kol. 2004: 9), což jednoznačně dokládá, že jde o masové médium. Většina lidí si přitom stále ještě pořizuje tisk proto, aby měla ponětí o dění v různých sférách společnosti. Postupem času by se do novin mělo dostávat čím dál tím více publicistiky, protože aktuality jsou k dispozici v audiovizuálních a elektronických médiích. O tom však dříve nemohla být ani řeč...

2.1. Událost, informace, zpráva

Základní složkou novin je zpráva, potažmo zpravodajství, které na rozdíl od publicistiky stojí hlavně na faktech a událostech, nikoliv na názorech a komentářích. Jen jednou z jeho funkcí je poskytnout veřejnosti dostatek podnětu k utváření vlastních pohledů a stanovisek.

Zprávy jsou žurnalisticky zpracované informace o něčem, co se děje. Mají nám pomáhat orientovat se v různých souvislostech, zvažovat naše možnosti v dalším životě, pomáhat nám rozhodovat se v roli voličů a podobně. „A pro svůj předpokládaný vztah k realitě (vždyť jsou 'o ní') se zprávy často považují za relativně věrohodnou informaci o světě, lidech, společnostech.“ (Trampota 2006: 24)

V každou denní dobu se v každé společnosti tvoří „zprávy“. Stovky a tisíce událostí, které jsou smysluplné pro skupiny lidí v těch společnostech, se stávají každý den. Nicméně velmi málo z těchto událostí se skutečně dostane do televizních zpráv nebo do novin. (Jonesová, M., Jonesová, E. 1999: 89)

2.2. Zpravodajské hodnoty

Aby se informace stala zprávou, musí mít zpravodajské hodnoty (mj. důležitost, blízkost, dramatičnost) a žurnalista k nim musí mít přístup. Zároveň by měla být součástí národního zájmu, měla by zapadat do nějaké ideologie.

Zpravodajské hodnoty se začaly zkoumat už před rokem 1927. Lippmann ho ve své práci *Public Opinion* z roku 1922 spojoval s jednoznačností události, překvapením, prostorovou blízkostí, konfliktem a osobním zaujetím (srov. např. Kunczik 1995: 119).

Do studia zpravodajských hodnot přispěli v šedesátých letech Galtung a Rugeová, kteří zkoumali krize na Kubě, Kypru a v Kongu z hlediska toho, jaké faktory mají vliv na medializování události. Vymezili jich dvanáct: frekvence, práh pozornosti, jednoznačnost, význam, souznění, překvapení, kontinuita, variace, vztah k elitním národům, vztah k elitním osobám, personalizace a negativita. Prvních osm by se nemělo lišit ani v různých podmínkách, zatímco poslední čtyři závisejí na kulturních zvyklostech dané krajiny. Snadno srozumitelné jsou vyvozené hypotézy – podle té aditivní se pravděpodobnost přeměny události ve zprávu zvyšuje spolu s počtem faktorů, které se sejdou, a podle komplementární musejí být v případě, že je jich málo, být faktory o to silnější. Platnost uvedených hypotéz prokázaly další studie v západní Evropě i USA.

2.3. Kontext, nebo událost?

Když je zpráva vybrána a publikována, je z ní základní díl zpravodajství. To se vyznačuje – zjednodušeně řečeno – vysokou informační hodnotou a nízkou mírou subjektivity. „Většinou se týká právě probíhajících nebo velmi nedávných dějů, nebo dějů, které se sice staly před určitou dobou, ale právě se vynořují v nových souvislostech.“ (Osvaldová a kol. 2001: 21) Je to zkrátka specifický žánr, který má v médiích výjimečné postavení. Ve společnosti má hned několik funkcí, např. informační nebo manifestní.

Zahraniční zpravodajství se zabývá zpravidla vztahy mezi politikami (popř. ekonomikami) různých států, popř. k politice (a hospodaření) nadnárodních celku. Významnou obsahovou složkou zpráv ze zahraničí je skutečnost, že se ve velké míře vztahují k „nám“, tedy k politickému rozhodování české politické reprezentace, popř. k politické a ekonomické situaci českého státu... (Jiráková a Köpplová 2003: 121)

Součástí zahraničního zpravodajství jsou i války nebo přírodní katastrofy, a jak píše Haoming Denis Wu ve své práci *Investigating the Determinants of International News Flow* (Výzkum proměnných v mezinárodním toku informací), jeho význam se zvětšuje. „V závislosti na tom, jak se svět zmenšuje, jsou mezinárodní informace čím dál tím důležitější.“ (Wu 1998: 1)

Novinářská činnost je spjata z vysokou mírou zodpovědnosti, především u editorů. Jistě, styl psaní redaktora hraje roli i ve zpravodajství, klíčový je ovšem výběr událostí určených ke zveřejnění. V dnešní době má čtenář možnost k dohledání těch informací, které mu v tisku chybějí,

v jiných médiích. Ve dvacátých letech minulého století se musel spolehnout hlavně na „gatekeeping“ dané redakce...

2.4. Gatekeeping

Gatekeeping je doslova hlídání brány. Jde o proces výběru zpráv, který má na starosti většinou editor. Ten má pochopitelně vlastní kritéria, takže je selekce závislá na osobních zkušenostech žurnalistů, na jejich postojích a očekáváních. Čtenáři jsou víceméně odkázáni na „lidi z druhé strany barikády“, kteří mnohdy přesně nevědí, o jaké informace je ve společnosti zájem (nebo v horším případě vědí, ale otisknou jenom to, co se hodí jim). „Výběr spoluurčují také organizační a technické podmínky redakce a nakladatelství, jako například časový stres nebo stránkový rozsah.“ (Russ-Mohl a Bakičová 2005: 98)

Kvůli gatekeepingu (nebo možná díky němu) čtenáři vidí jen část světa. Noviny jsou v přeneseném významu oknem, skrz které je vidět výřez vesmíru. V závislosti na zpravodajských hodnotách bývá většinou ke spatření větší část blízkého okolí a malý zlomek vzdálených krajín. Na rozdíl od normálního okna se „pozorovatel“ nemůže ani vyklonit, aby spatřil o něco víc než zevnitř. Ať s novinami manipuluje jakkoliv, jejich obsah zůstává neměnný.

Podobný je i obsah novin vydaných v různé dny, což souvisí s mediálními rutinami (např. personální obsazení události či její časová typizace). Ve všech médiích se tak objevují „rutinní“ zprávy. A z toho lze snadno vyvodit, že realita vlastně teprve vzniká při výrobě novin. „Zprávy jako vykonstruovaná realita existují v důsledku toho, že splňují určité praktické účely, nikoli kvůli nějaké objektivně zjištěné inherentní důležitosti.“ (Kunczik 1995: 136)

2.5. Stereotypy

Další potíž je v tom, že čtenáři vnímají jednotlivé zprávy podobně. To je důsledkem stereotypizace ve smyslu zjednodušování. „Kdybychom měli každé zjištění hodnotit jako jedinečné a uvědomovat si více jeho zvláštnosti, těžko bychom se ve světě orientovali.“ (Mičienka, Jiráček a kol. 2007: 75) Média publiku předkládají různé příběhy vztažené ke konkrétní osobě, což je však nezřídka pouze dojem příjemců. Ve skutečnosti se jedná o nějakou formu zjednodušení, tedy stereotyp.

Problém je v tom, že média ne vždy odrážejí sociální realitu. Ne že by ji popírala, ovšem přetvářejí ji. A recipienti mají sklon k vnímání mediovaných obsahů jako nepopíratelných faktů. Proto je tak důležitý výběr zpráv. „Novinář každodenně bere informace, s nimiž je obeznámena jen malá skupina lidí, a sdělí je početnému publiku. Odvolává se přitom na rozhodnutí o veřejném zájmu a důvěryhodnosti zdrojů, dopouští se však také vpádu do soukromí.“ (Burns 2004: 77)

2.6. Média a kultura

V obsahu novin se nepochybně odráží kulturní prostředí, v němž daný titul vychází. Tisk totiž musí být součástí společnosti, protože se s ní navzájem ovlivňuje. (srov. Jirák, Köpplová 2003: 55)

2.7. Agenda-setting a framing

Významným faktorem při redigování novin je agenda-setting – nastolování agendy, jinak řečeno určování témat. Média mají takovou moc, že jsou schopna některé události zveličit, a tím pádem změnit pořadí důležitosti jednotlivých informací. O pozornost ve veřejném prostoru se totiž uchází příliš mnoho témat, a ta se tak musejí třídit. „Vlastníci médií se vždy snaží dát veřejnosti to, co chce, protože cítí, že jejich moc spočívá v *médiu* a ne v *poselství* či programu.“ (McLuhan 1991: 202)

Specifická situace nastává v předvolebním období, kdy se média svým způsobem profilují. Právě v takové době se v článku Mc Combse a Shawa poprvé objevil výraz agenda-setting. Autoři v něm v roce 1972 popsali chování nerozhodnutých voličů v závislosti na obsahu médií. Z výsledků shrnuli, že agendu nastolují veřejnosti právě média. Vyvodili, že rozhoduje četnost, se kterou média informují o daném tématu. (srov. např. Jirák, Köpplová 2003: 182)

To popřely některé z dalších studií, podle nichž je rozhodující framing – zarámování tématu, tedy jeho zpracování, způsob jeho interpretace a zasazení do kontextu (ať už politického, nebo třeba kulturního). Tahle teorie je příbuzná s nastolováním agendy, podle některých odborníků je dokonce její nadstavbou.

2.8. Mezinárodní komunikace

Jasně je to, že ve světě fungují mezinárodní komunikační toky. Jejich původci jsou země s nejsilnějšími domácími trhy. (viz McQuail 1999: 203) Informace tedy většinou tečou z vyspělejších do méně rozvinutých zemí. Média v „závislých“ státech je přebírají – mnohdy jen proto, že k používání mezinárodního materiálu nemají vlastní alternativu. Takový zpravodajský tok znázornil Galtung modelem „centrum-periferie“. (srov. McQuail 1999: 207) V rámci centra pochopitelně také funguje mezinárodní komunikace, což je způsobeno mj. ekonomickou blízkostí daných oblastí. Naproti tomu jednotlivé části periferie jsou navzájem propojeny pouze velmi zřídka. Výjimkou jsou případy, kdy jsou země nějak spjaty. Potom vstupují do hry geografická, kulturní nebo jazyková blízkost, což je názorně vidět v současné česko-slovenské komunikaci.

O tom, které faktory ovlivňují mezinárodní komunikační toky víc než jiné, se stále vedou diskuse. Existují dva hlavní pohledy: na kontext a na událost.

Kontextově orientovaný přístup se zabývá původem zahraniční zprávy a jejími vlastnostmi – geografickou, kulturní a jazykovou blízkostí, ekonomickými vztahy, politickým spojenectvím nebo sociální vzdáleností. Logicky jsou sledovanější země, odkud přicházejí imigranti, resp. do kterých se emigruje... Pokrytí události je podle tohoto přístupu dané národním i mezinárodním kontextem.

Druhý pohled je orientovaný na událost a tvrdí, že o rozšíření zahraniční zprávy rozhodují faktory jako negativní povaha události a stupeň deviace (odchyly od normálu), které jsou údajně nezávislé na vnějších vlivech.

V praxi to většinou funguje tak, že se různé faktory mísí a podle výsledného „kalibru“ události se z ní buď stane zpráva nadnárodního významu, nebo se za hranice nedostane.

2.9. Agentury

Velký vliv na mezinárodní komunikační tok mají pochopitelně zpravodajské agentury, které vlastně fungují jako prvotní součást gatekeepingu. K některým událostem se totiž bez jejich „svolení“ v podstatě nedá dostat. Jsou to instituce, které shromažďují, zpracovávají a vydávají informace. Zjednodušeně se dá říct, že čím větší vzdálenost odděluje místo události a médium, tím důležitější je činnost agentur. Pro mnohé z nich je ovšem zásadní pokrýt vyspělý svět, a tak rozvojové země dostávají v médiích prostor jen při událostech mimořádného významu, které „nejde“ nechat bez povšimnutí.

Co se týče ČTK, tak ta samozřejmě zahraniční zpravodajství českých médií také ovlivňuje. Jednak tím, jaké zprávy o dění v cizině sama vytváří prostřednictvím svých zpravodajů, a jednak i tím, které texty přejímá ze zahraničních agentur. Novinářům tím vlastně radí, co je důležité a čím se naopak nemusí zabývat. Potom už záleží jenom na redaktorech, jestli se nechají ovlivnit.

Zpravodajské agentury svým počínáním ovlivnily vývoj novinářství jako takového. Například v USA podpořily vznik žurnalistické objektivity jako normy. Na konci devatenáctého století „rychle a cenově výhodně zásobovaly zprávami vícero novin s rozdílnými politickými postoji“, čímž dosáhly toho, že začalo ubývat jednostranně zaměřených zpráv. (srov. Kunczik 1995: 109)

Zajímavé je, že původně se zpravodajské agentury v tisku nemohly prosadit. Nejdříve se uplatnily u obchodníků a burzovních makléřů. Teprve poté přesvědčily vydavatele novin, aby si jejich servis předplatili. (viz Trunečková 1995: 14)

3. Teorie analýzy

Analýza mediálních obsahů zahrnuje dva základní metodické přístupy: 1) hermeneutickou textovou a obrazovou analýzu, 2) kvantitativní obsahovou analýzu.

Hermeneutická analýza jde do hloubky, důkladně zkoumá menší množství textů. Je subjektivní, protože závisí na osobě, která výzkum provádí.

Kvantitativní obsahová analýza je naproti tomu velmi strukturovaná a dobře ověřitelná, protože její části podléhají jasně vymezeným pravidlům. Jejimi výhodami jsou možnost zpracování „kvanta“ dat a znázornění výsledků v číslech. I proto je nejrozšířenější technikou výzkumu mediálních obsahů.

3.1. Kvantitativní obsahová analýza

Jak lze obsahovou analýzu definovat? „Je to kvantitativní výzkumná metoda pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek.“ (Schulz a kol. 2005: 30) Jejím výsledkem a cílem je kvantitativní popis mediovaných obsahů.

Podle knihy *Media Research Methods* má kvantitativní obsahová analýza tyto přednosti:

- za předpokladu použití na již nalezeném textu není finančně náročná
- materiál se získává poměrně snadno, včetně dokumentů z minulosti
- nenáročnost (nezasahuje do lidských životů a nezpůsobuje problémy etického charakteru)
- zabývá se současnými i minulými událostmi, nezávisí na paměti
- je skvělá pro zpracování velkých objemů dat. (Bertrandová a Hughes 2005: 184)

Autoři knihy *Mass Communication Research Methods* charakterizují obsahovou analýzu jako metodu, jež má kořeny v dávné minulosti. (Hansen a kol. 1998: 92) Odkazují se na publikaci *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. Klaus Krippendorff v ní jako historický příklad uvádí švédskou studii z osmnáctého století a v souvislosti s analyzováním píše dokonce o teologickém rozboru novin v sedmnáctém století, ale za první kvantitativní novinovou analýzu považuje práci „*Předkládají nám teď noviny zprávy?*“ z roku 1893 a termínu „obsahová analýza“ připisuje vznik až v roce 1941. (viz Krippendorff 2004: 3-5)

Za skutečného zakladatele obsahové analýzy je považován Harold Laswell, který na základě symbolů a stereotypů v politické propagandě před druhou světovou válkou a během ní vytvořil z postupů analýzy obsahu ucelenou metodu.

První manuál metody obsahové analýzy vydal v roce 1952 Bernard Berelson pod názvem *Content Analysis in Communication Research*. Vycházel z textu svoji disertační práce, kterou obhájil v roce 1941 právě u Laswella. „Tradiční“ obsahová analýza, jak ji definoval Berelson, je nejstarší, ústřední a stále nejpoužívanější metodou výzkumu.“ (McQuail 1999: 309)

V sedmdesátých letech se vývoj obsahové analýzy zpomalil, ale od té doby stále pokračuje. V Československu vyšla třeba kniha *Informační analýza dokumentu*, v níž stojí: „Cílem obsahové analýzy v informační činnosti je rychlé přesné proniknutí k tématu a obsahu dokumentu. Zjišťuje proto v dokumentu takové údaje, jejichž pomocí lze tento obsah, ve smyslu tématu či předmětu, pokud možno co nejpřesněji a nejstručněji vyjádřit.“ (Hyhlíková 1984: 14)

Co se týče užití metody obsahové analýzy, rozlišuje se pět možností účelu. (Silverblatt a Enright Eliceiri 1997: 37) Ve výzkumu tisku z roku 1927 se jedná o „popis množství a druhu informací přenášených určitým médiem“. Podle dělení obsahových analýz Heinze Bonfadelliho založeném na tzv. Zielsetzungen jde o tématickou frekvenční analýzu, resp. její typ zvaný elektronická analýza. (Bonfadelli 2002: 81)

4. Metodický úvod

4.1. Metoda

Jako metodu pro výzkum zahraničního zpravodajství jsem si zvolil kvantitativní obsahovou analýzu. Je jak vysoce strukturovaná, tak i jednoduše ověřitelná (viz Teorie analýzy). Při zpracování jsem použil program Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) - verzi 10.0. Jako pomocný program pro úpravu dat a vytváření grafů mi posloužil Microsoft Excel a k výrobě map osmá verze programu Photoshop. (viz 4.5.)

4.2. Materiál

Ve sledovaném roce 1927 vycházely Lidové noviny každý den včetně neděle, výjimku představovaly některé svátky, resp. následující dny. Bylo ranní i odpolední vydání, přičemž ranní bylo rozsáhlejší a ucelenější (viz 1.4.1.). Výzkum tudíž nezahrnuje odpolední vydání, které bylo jen jakýmsi doplňkem hlavních novin určeným pro jinou cílovou skupinu. V rámci zachování přesnosti a úspory času bylo stanoveno analyzování každého druhého ranního výtisku, resp. každého druhého týdne. Březnové noviny nebyly k dispozici, takže jsem je do výzkumu nemohl zahrnout. Zbýlých jedenáct měsíců další větší problém nepřineslo. Nedostupné ranní vydání z 16. srpna jsem v přehledu prvních stran nahradil odpoledním.

4.3. Výběr zpráv

Z rubriky Denní zprávy, která byla umístěna na začátku novin, jsem zkoumal všechny zprávy se zahraničním domicilem. Nezabýval jsem se sportovním zpravodajstvím, které nemělo souvislost s ekonomickým či politickým děním. Sledoval jsem jednak četnost, s níž list informoval o jednotlivých zemích, a jednak plochu, kterou jim věnoval (včetně titulku). Do analýzy byly zahrnuty všechny články opatřené domicilem, na obsah zpráv nebyl brán zřetel.

4.4. Proměnné

Klíčovou proměnnou bylo dějiště, pro jehož určení byl rozhodující domicil. Kódoval jsem taktéž zdroj zprávy, kterým byla Československá tisková kancelář, zahraniční agentura nebo redakce Lidových novin. Metrickými proměnnými byly šířka a výška článku v milimetrech, přičemž k měření jsem použil číré čtyřicetcentimetrové pravítko. Jako identifikační proměnná mi posloužily datum a strana, na níž byla daná zpráva otištěna. Pro úplnost jsem do šetření zahrnul i celkový počet stran každého vydání.

4.5. Postup

Z uvedených proměnných jsem sestavil kódovací knihu a potřebné údaje jsem si zapisoval do záznamových archů. Upravil jsem si starší soubory (viz Podzimková 2006: přílohy). Získaná data jsem přenesl do programu SPSS, který je pro zpracování velkého objemu dat vhodný. K vytvoření map jsem zvolil slepou mapu Evropy z meziválečné doby a osmou verzi programu Photoshop, který při zvýšeném úsilí dokáže zprostředkovat vytvoření lepší anamorfované mapy než specializovaný MapViewer 7.

4.6. Citace

Pro citování jsem použil sociologickou normu doporučenou časopisem *Mediální studia* (viz Použitá literatura).

5. Výsledky

5.1. Presentace surových dat

Sledoval jsem celkem 152 vydání Lidových novin na 1976 tiskových stranách. Nakódoval jsem 1932 zpráv. Zahraniční zpravodajství zabralo 12,26 m², průměrná plocha zprávy byla 63,46 cm².

5.2. Výsledky a jejich interpretace

Zahraniční zpravodajství v Lidových novinách z roku 1927 bylo co do počtu článků skoro z poloviny tvořeno informacemi ze tří evropských velmocí: Francie, Německa a Velké Británie. Francie se týkala šestina zpráv, Německa třináct a půl procenta a Velké Británie 13,2 procenta. Žádná další země se v četnosti nedostala přes osm procent, i když Rakousko zabralo o třetinu větší plochu než Německo. (viz Tabulka 1)

Tabulka 1 – elitní patnáctka podle plochy + četnost

země	četnost	četnost v %	plocha v mm ²	plocha v %
Francie	325	16,8	2 198 752	17,9
Velká Británie	255	13,2	1 984 245	16,2
Rakousko	152	7,9	1 565 804	12,8
Německo	261	13,5	1 168 110	9,5
Maďarsko	111	5,7	909 369	7,4
Polsko	129	6,7	899 208	7,3
Itálie	90	4,7	742 681	6,1
Švýcarsko	115	6,0	683 215	5,6
SHS	113	5,8	568 901	4,6
Sovětský svaz	74	3,8	410 264	3,3
USA	122	6,3	410 040	3,3
Rumunsko	57	3,0	264 418	2,2
Čína	32	1,7	138 305	1,1
Bulharsko	16	0,8	68 266	0,6
Španělsko	8	0,4	33 796	0,3

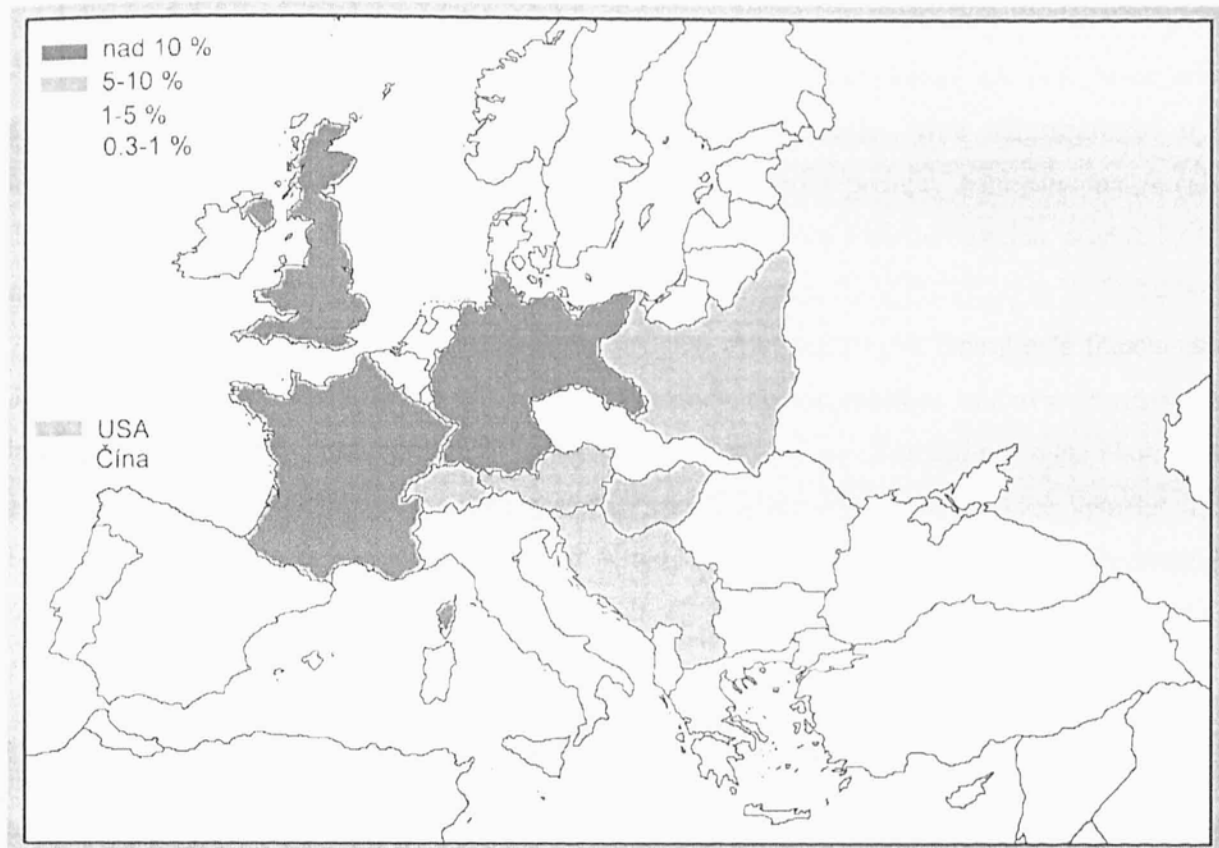
Celkový počet zpráv: 1932, celková plocha: 12 260 186 mm²

Jak vidno, Francie s Velkou Británií zabraly třetinu celkové plochy věnované zahraničnímu zpravodajství. Další třetinu zabraly čtyři státy sousedící s tehdejším Československem: Rakousko, Německo, Maďarsko a Polsko.

Celkem se během sledovaného období objevily zprávy ze třiceti šesti zemí. Nejmenší prostor dostalo Estonsko, kterému stačilo 1292 mm² (ve sloupci širokém 68 milimetrů se zpráva z Estonska na výšku vměstnala do dvou centimetrů). Jediná zmínka byla i o Albánii, Egyptu, Chile, Monaku a Panamě, přičemž nejvíce místa zabral článek o posledně jmenovaném státu (2312 mm²).

14. dubna bylo rekordních 31 zahraničních zpráv, naopak 17. ledna a 26. října byly vždy jen dvě. Průměrný počet za měsíc byl ve sledovaném období 161 (přibližně deset za den). Nejvíce jich bylo v dubnu (221), nejméně v červnu (140).

Mapa Evropy 1 – četnost



Legenda (procent zpráv z celkových 1932)

Nad 10 %: Francie, Německo, Velká Británie; 5–10%: Rakousko, Polsko, USA, Švýcarsko, SHS, Maďarsko; 1–5%: Itálie, Sovětský svaz, Rumunsko, Čína; 0,3–1 %: Bulharsko, Španělsko.

5.2.1. Vyvolení

Převaha Francie, Německa a Velké Británie ve statistice četnosti znázorněná na mapě Evropy 1 je odrazem skutečnosti, že elitní státy odjakživa dostávají v tisku nejvíce prostoru. V jejich čele stály v meziválečném období – stejně jako dnes a v podstatě i kdykoliv jindy – známé osobnosti a jejich zahraniční politika byla bedlivě sledována. Je to logické, protože působí na evropskou i celosvětovou ekonomiku. Tyto tři země měly styky také s Československem – ať už diplomatické, nebo hospodářské. Velká Británie je navíc hlavní evropský anglofonní stát. Němčina sice celosvětově není ani zdaleka tolik rozšířená, zato však má tradici v českých zemích. I díky tomu jsou v nich Němci sledovanější než jiné národy. (Více o specifické pozici Německa obsahuje kapitola 1.3.3.)

Francie

„Výhra“ Francie možná vypadá nečekaně pro ekonomicky smýšlející lidi, protože po první světové válce francouzské hospodářství velice výrazně stagnovalo. Míra industrializace byla mnohem nižší než v Německu a Velké Británii, malé a střední podniky naprosto dominovaly. Tradiční řemesla měla neúnosný podíl, v zemědělství pracovala více než třetina produktivních obyvatel...

I přesto bylo francouzské hospodářství rozvinuté. A na ještě vyšší úrovni byla francouzská diplomacie. Československo mělo navíc s Francií uzavřenou spojeneckou smlouvu. Právě to asi bylo jedním z hlavních důvodů toho, že Lidové noviny psaly o Francii častěji než o kterékoliv jiné zemi. Navíc tuzemskou veřejnost zajímaly třeba i zprávy o německo-francouzských vztazích a ty byly většinou psány „ze spojenecké strany“ – tedy z Francie. V Paříži také sídlily významné instituce jako například Mezinárodní kongres odborů. Navíc v té době byla ve Francii u moci pravice, což bylo Lidovým novinám jistě sympatické.

Zajímavé je, že zpravodajství z Francie ve sledovaném období nezdědka obsahovalo informace o rekordních letech nejen přes Atlantský oceán. To dost možná charakterizuje nejen touhu po dobrodružství a poznání, ale i očekávání nových příležitostí a de facto i nové dimenze trávení volného času. (viz 1.1.)

Velká Británie

Zásluhu na výrazné medializaci Velké Británie měl jistě Winston Churchill, který se v té době staral o státní finance. Mezi Československem a Británií probíhala velmi živá hospodářská výměna, takže Československé anglické hospodářství samozřejmě zajímalo a „ostrovní“ politika jim taktéž nebyla lhostejná. Horší situace na venkově se v novinách nerozebírala, psalo se většinou buď o záležitostech týkajících se Londýna, nebo o politice obecně (viz titulek „Z anglické politiky.“ v kapitole 5.3.).

Velká Británie sice jen stěží může být porovnávána s českými zeměmi, ale podle profesora Viléma Mathesia, zakladatele anglických a amerických studií u nás, mají oba státy z hlediska národností podobnou strukturu: Anglii vnímal jako Čechy, Skotsko coby Moravu, Wales přirovnal ke Slezsku a u Irska spatřoval podobu s neklidným Slovenskem. (viz Morgan a kol. 1999: 516)

5.2.2. Další země

Sovětský svaz

Na první pohled se zdá překvapivá slabá pozice Sovětského svazu, který se nevešel do desítky zemí s nejpočetnějším zastoupením zpráv. Přitom vládce státu Stalin dělal všechno pro to, aby upevnil svou moc. Kupříkladu v říjnu roku 1927 vyloučil známé osobnosti Trockého a Zinovjeva z ústředního výboru komunistické strany a o čtyři týdny později je vyloučil ze strany úplně. Lidové noviny však ve dvacátých letech minulého století vcelku pochopitelně referovaly více o kapitalistickém světě, což dokládá třeba výrazně lepší pozice vzdálenějších Spojených států amerických v žebříčku frekvence zpravodajství.

Čína

Dnes to vzhledem k Olympijským hrám v Pekingu ani nevypadá příliš zvláštně, ale ještě před několika lety by zřejmě bylo závažnější, že Číně bylo věnováno čtyřikrát více pozornosti než Španělsku. Zásahu na dobrém postavení Číny v tabulce mají tehdejší konflikty Čankajška v několika oblastech země, z nichž vzešla občanská válka. (viz 3.1.1.) Trvaly celý rok a byly celosvětově sledované. Vzhledem k velikosti Číny a početnosti její populace šlo o velkou událost roku 1927.

Prostor věnovaný dění v Číně byl přitom ve skutečnosti ještě větší, než ukazují čísla. Vyhrocená situace v Šanghaji a dalších městech se týkala i evropských velmocí – především Velké Británie. Některé zprávy proto přicházely z Londýna, i když jejich obsahem bylo dění na východě Asie, resp. anglická zahraniční politika.

Španělsko

Španělsko nebylo Čechoslovákům v roce 1927 blízké geograficky ani sociokulturně, panoval tam autoritativní režim – i proto tak nízký počet zpráv z této země, o níž je dnes (i díky rozvinutému turismu) několikanásobně více zmínek.

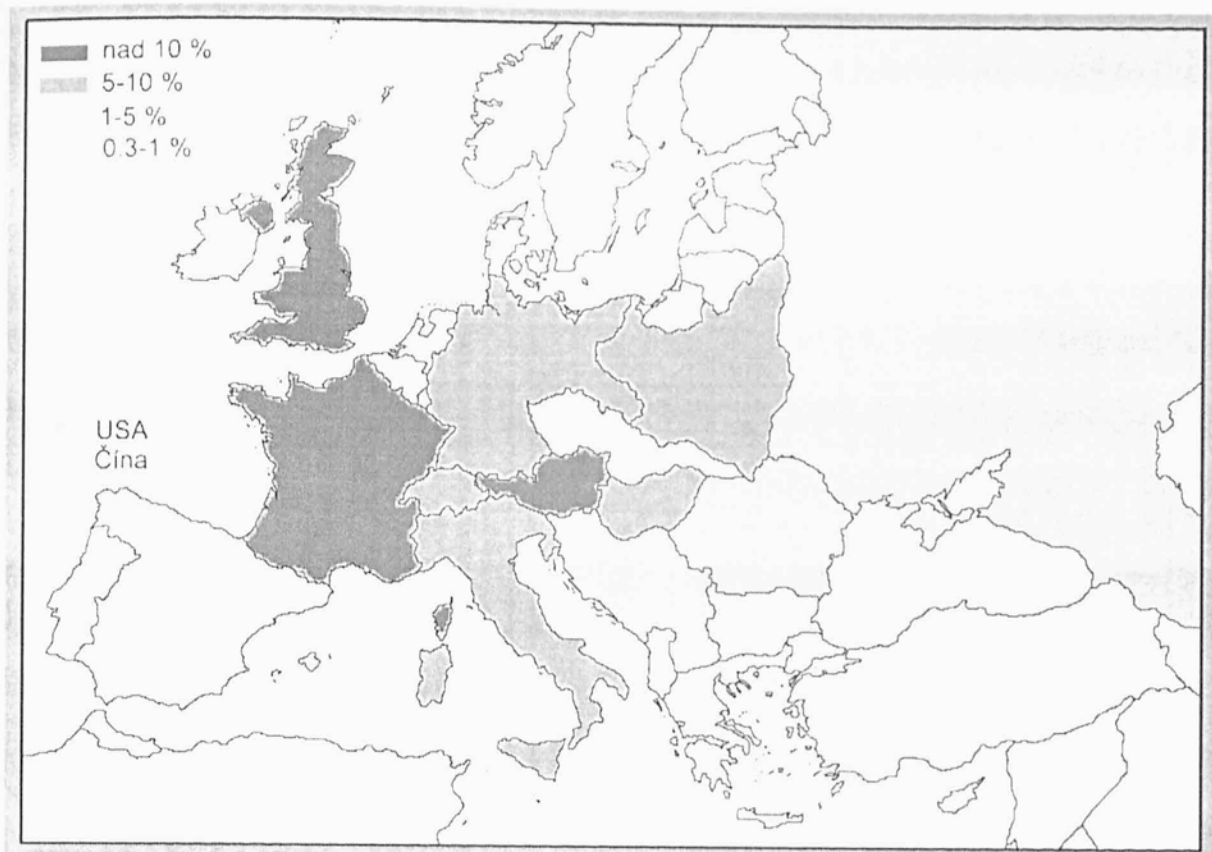
Belgie

Těžko uvěřitelný je vzhledem k současné situaci fakt, že o Belgii se objevilo pouze pět zpráv. Jenže především Flandry byly ještě před osmdesáti lety poměrně zaostalou, zemědělsky založenou krajinou a Brusel nebyl centrem Evropské unie ani jiných spolků sjednocujících starý kontinent.

Švýcarsko

Právě ve Švýcarsku (konkrétně v Ženevě) se Evropa scházela. Vzhledem k tomu není divu, že z malé země v Alpách pocházelo celých šest procent zpráv. To je zároveň důkazem významného postavení Švýcarska na evropské scéně před světovou hospodářskou krizí.

Mapa Evropy 2 – plocha



Legenda (procent z celkové plochy: 12 260 186 mm²)

Nad 10 %: Francie, Velká Británie, Rakousko; 5–10 %: Německo, Maďarsko, Polsko, Itálie, Švýcarsko; 1–5 %: SSSR, Sovětský svaz, USA, Rumunsko, Čína; 0,3–1 %: Bulharsko, Španělsko.

Mapa Evropy 2 znázorňuje rozdělení států podle toho, kolik dostaly na stránkách Lidových novin prostoru. V téhle kategorii už Francie nevyhrála tak výrazně jako ve statistice četnosti (viz Tabulka 1). Naopak Rakousko zabralo velkou plochu, při šířce sloupce 68 mm byla jeho průměrná výška u článků o Rakousku více než patnáct centimetrů. Poměrně dlouhé byly také zprávy z Itálie a Maďarska (viz Tabulka 2), naopak Spojené státy skončily co do průměrné plochy až sedmnácté.

Pozoruhodný je fakt, že články o Německu byly podprůměrně obsáhlé – na rozdíl od textů týkajících se ostatních významných států. Průměrný článek o Německu při šířce 68 mm byl vysoký pouze sedm centimetrů – tedy ani poloviční v porovnání s Rakouskem. Jednou z příčin této anomálie je skutečnost, že vysoký počet zpráv od západního souseda Čechoslováků se v roce 1927 týkal přírodních katastrof a o těch se referovalo často jen velmi stručně.

Obsáhle naopak Lidové noviny informovaly o vážných dopravních neštěstích, což je ukázkově vidět na postavení Brazílie a Havaje (tehdy ještě samostatné) v následující tabulce.

Tabulka 2 – elitní patnáctka podle průměrné plochy

země	průměrná plocha zprávy v mm ²
Rakousko	10 301
Brazílie	9815
Itálie	8252
Maďarsko	8193
Velká Británie	7781
Polsko	6971
Francie	6765
Havaj	6426
Švýcarsko	5941
Sovětský svaz	5544
SHS	5035
Rumunsko	4639
Německo	4476
Čína	4322
Španělsko	4225

Celkový počet zpráv: 1932, celková plocha: 12 260 186 mm²

O Brazílii psaly Lidové noviny třikrát během dvou po sobě jdoucích dnů. Všechny články se týkaly ztroskotání italského parníku poblíž Brazílie a byly velmi podrobné. První den (27. října) se čtenáři dozvěděli mj. jméno lodě, její vlastnosti, počet cestujících, záměr jejich cesty, postup záchranných prací, odhad počtu utonulých a zajímavost o tom, že za války bylo o ztroskotání stejného parníku informováno nepravdivě. (viz *Lidové noviny* 1927, r. 35, č. 543: 4) Den poté se snížil odhad počtu utonulých (nakonec jich bylo napočítáno 314), ale Lidové noviny stejně přinesly rozšířené zpravodajství. Jeho součástí byl např. popis dění na palubě v okamžiku nehody, přičemž o záchranné akci bylo na šesté straně svátečního pátečního vydání penzum informací. (viz *Lidové noviny* 1927, r. 35, č. 545: 6)

Z Havaje pocházely ve sledovaném období dvě zprávy. Obě byly o letecké soutěži, která je zmíněna v kapitole Rekordy. Kromě titulku měly také podtitulek, což dokládá jejich důležitost. Delší je článek, jenž vyšel hned v pátek 19. srpna. V něm stojí, že dvě letadla doletěla a další dvě se pohřešují. (viz *Lidové noviny* 1927, r. 35, č. 416: 3) V sobotu si pak českoslovenští čtenáři mohli

přečíst další zprávu vydanou ČTK, podle které se stroje nenašly. (viz *Lidové noviny* 1927, r. 35, č. 418: 4)

5.2.3. Příroda

Důležitou součástí prvorepublikových novin byly mnohé katastrofy způsobené přírodními živly. Častěji než v současnosti hrál hlavní roli mráz, ale vyskytovaly se i záplavy a víchřice. Cyklon na Madagaskaru, který si vyžádal přes tisíc obětí, byl ovšem zrovna v březnu. Kvůli tomu nemohl být zahrnut do výzkumu, což ještě zhoršilo už tak špatné postavení Afriky v přehledu světadílů. (viz 5.2.5.)

5.2.4. Sousedé

Očekávaná umístění na stupnici četnosti obsadily státy sousedící s Československem. Za druhým Německem, významným i z celoevropského hlediska, se seřadila čtveřice Rakousko (4.), Polsko (5.), Maďarsko (9.) a Rumunsko (12.). To jen potvrzuje skutečnost, že dříve byly „sousedé“ medializovanější než dnes. Postupem doby se zjednodušil způsob šíření informací a cestování, takže vzdálenější země jsou více v povědomí. Ve dvacátých letech minulého století však byly možnosti značně omezené, a proto byly bližší státy v tisku častěji. Samozřejmě že i tehdy hrály významnou roli politické a ekonomické zájmy, které se orientovaly do nejbližšího okolí Československa.

O Maďarsku se nepsalo ještě více hlavně proto, že mělo jinou politiku. Rakouské události roku 1927 zase byly natolik významné, že se o nich „muselo“ psát podrobně. (viz Tabulka 3) *Lidové noviny* navíc zásobovaly své čtenáře i záležitostmi, které by dnes asi příliš prostoru nedostaly. Názorně to demonstruje článek na první straně s titulkem „Návrh samosprávy slovinské menšiny v Korutanech.“

Tabulka 3 – sousedé podle plochy + četnost

země	četnost	četnost v %	plocha v mm ²	plocha v %
Rakousko	152	7,9	1 565 804	12,8
Německo	261	13,5	1 168 110	9,5
Maďarsko	111	5,7	909 369	7,4
Polsko	129	6,7	899 208	7,3
Rumunsko	57	3,0	264 418	2,2

Celkový počet zpráv: 1932, celková plocha: 12 260 186 mm²

5.2.5. Pozornost věnovaná kontinentům

Po rozčlenění zemí mezi světadíly zjistíme, že v průměru pocházelo devatenáct z dvaceti zpráv z Evropy, která se v té době hospodářsky a politicky stabilizovala. Snad i proto jí Lidové noviny věnovaly tolik prostoru...

Stejně jako dnes byla i tehdy druhá největší plocha věnovaná zpravodajství ze Severní Ameriky a na třetí příčce najdeme Asii. I kvůli omezeným dopravním možnostem však všechny kontinenty kromě Evropy zabíraly z celkového prostoru téměř zanedbatelnou část (Severní Amerika 3,4%, Asie 1,2%, Latinská Amerika 0,4% a Afrika přibližně desetinu promile).

Krátké zprávy, které byly také z jiných světadílů než z Evropy, nezahrnovalo zahraniční zpravodajství, takže se nemohly stát součástí výzkumu. Ještě je nutno podotknout, že USA měly velký podíl na evropském rozmachu, protože na Starý kontinent plynulo obrovské množství amerického kapitálu.

Celkový obraz ukazuje Graf 1. na němž je názorně vidět poměr počtu zpráv z Evropy (dolní pás) oproti souhrnnému zpravodajství z ostatních světadílů.

Graf 1 – kontinenty

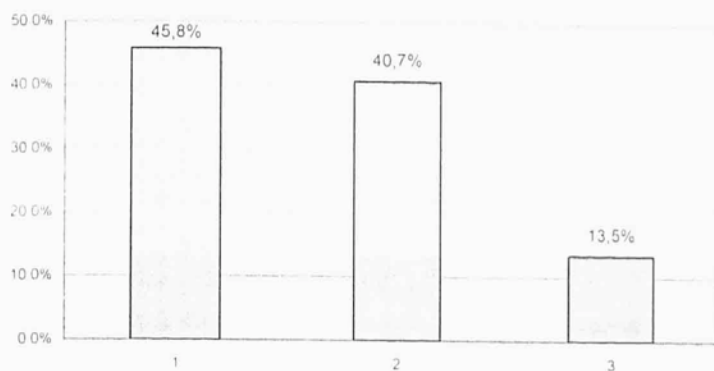


Celkový počet zpráv: 1932

5.2.6. Zdroje

Necelá polovina zpráv nebyla kompletně přežatá z agentury. Vcelku často tedy redaktoři buď pracovali s vydanou zprávou, nebo napsali text vlastními silami. Dvě pětiny otištěných článků byly přežaty z ČTK, zbylých třináct a půl procenta přímo ze zahraničních agentur.

Graf 2 – zdroje podle četnosti



Legenda: 1 – ČTK, 2 – zahraniční agentury, 3 – vlastní; celkový počet zpráv: 1932

Pětina ze všech zpráv České tiskové kanceláře byla z Francie, odkud byla zároveň šestina zpráv z vlastních zdrojů. Oba údaje jsou rekordními hodnotami. Z Německa zase pocházela skoro čtvrtina ze všech zpráv jiných agentur. Nadpoloviční počet zpráv z ČTK měly jen země, o kterých se až tolik nepsalo – z nejvýše postavených: Švýcarsko, Sovětský svaz a USA. Naopak zprávy z Maďarska byly v devíti případech z deseti vlastní.

Při sledování závislosti zdrojování na dějišti se v přehledu deseti nejvíce zastoupených zemí ukázalo, že Lidové noviny neměly ke všem stejný postoj. Evidentní je opomíjení Sovětského svazu nejen kvantitou zpravodajství, ale i jeho zpracováním. Vždyť devět z každých deseti článků o východním sousedu Československa bylo jednoduše přežato z agentury, což v případě ostatních států neexistovalo. (viz Tabulka 4)

Tabulka 4 – zdroje podle plochy

země	ČTK	jiná agentura	vlastní
Francie	34,0%	3,8%	62,2%
Velká Británie	20,7%	7,2%	72,1%
Rakousko	3,0%	19,3%	77,7%
Německo	31,4%	31,9%	36,7%
Maďarsko	4,2%	0,0%	95,8%
Polsko	18,2%	13,6%	68,2%
Itálie	8,6%	8,8%	82,6%
Švýcarsko	67,5%	3,7%	28,8%
SHS	32,7%	1,3%	66,0%
Sovětský svaz	53,0%	37,5%	9,5%

Celková plocha: 12 260 186 mm²

Pozn. U této tabulky je (stejně jako té následující) použita jenom závislost na ploše. Je tomu tak proto, že závislost na četnosti je do jisté míry zkreslená.

Ještě je třeba dodat, že vlastním zdrojem se rozumí jak stálý zahraniční zpravodaj, tak i zvláštní zpravodaj, a že práce těchto novinářů je zahrnuta do redigování textů v domácích podmínkách.

Co se týče agentur, většinou byla častěji využívána ČTK. Výjimkou je třeba Čína, o níž pochopitelně referovaly především zahraniční agentury.

Zdroje – sousedé

Na příkladu zemí sousedících s Československem je názorně vidět, jak se v Lidových novinách různě přistupovalo ke zpravodajství z jednotlivých oblastí. Zatímco popis dění v bývalém Rakousku-Uhersku byl agenturám svěřen pouze v nízkém počtu případů, informování o územích bez historické nebo kulturní blízkosti bylo často ponecháno ať už na ČTK, nebo na zahraničních agenturách. Specifickým případem bylo Maďarsko, se kterým Československo nemělo příliš vřelé vztahy. To se zřejmě promítlo i v Lidových novinách – tím, že když už byly použity agenturní texty, tak téměř vždy v upravené podobě. (viz Tabulka 5) Uhry byly zkrátka citlivým tématem...

Tabulka 5 – zdroje u sousedů podle plochy

země	ČTK	jiná agentura	vlastní
Rakousko	3,0%	19,3%	77,7%
Německo	31,4%	31,9%	36,7%
Maďarsko	4,2%	0,0%	95,8%
Polsko	18,2%	13,6%	68,2%
Rumunsko	38,6%	7,0%	54,4%

Celková plocha: 12 260 186 mm²

5.2.7. Titulní strany

Na titulní stranu se ve sledovaném období dostala přesně polovina z třiceti šesti států, které se v zahraničním zpravodajství objevily. Výsostně postavení v novinách zaujímaly hlavně elitní země, ve statistice jednotlivých států na titulní straně jsou ovšem i zajímavější čísla. Například Rakousku stačilo pouhých čtrnáct článků ke třetímu místu podle zabrané plochy a Maďarsku šest k deváté příčce. (viz Tabulka 6) O těchto součástech bývalé monarchie se psalo stylem „když už – tak už“, tedy když už se v nich stalo něco významného, věnoval se té události velký prostor a často právě na první straně.

Naproti tomu Švýcarsko se dostalo na „jedničku“ osmnáctkrát, ale většinou doprostřed strany, kde byly kratší články (viz fotografie na straně 50). Ze stejného důvodu se Spojené státy nevešly do nejlepší desítky podle plochy, přestože zmínek o nich se objevilo stejně jako o Království Srbů, Chorvatů a Slovinců.

Tabulka 6 – titulní strany podle plochy + četnost

země	četnost	četnost v %	plocha v mm ²	plocha v %
Velká Británie	31	15,0	665 453	23,7
Francie	33	16,0	424 904	15,1
Rakousko	14	6,8	336 568	12,0
Německo	32	15,5	262 214	9,3
Polsko	14	6,8	239 472	8,5
Itálie	8	3,9	194 805	6,9
Švýcarsko	18	8,7	159 479	5,7
SHS	13	6,3	151 517	5,4
Maďarsko	6	2,9	138 045	4,9
Rusko	8	3,9	69 856	2,5

Celkový počet zpráv na titulní straně: 206, celková plocha zpráv na titulní straně: 2 808 886 mm²

Celkem bylo na první straně 206 zpráv z celkových 1932, tedy téměř každá desátá (přesně 10,7 %). Články o Velké Británii tam sice nebyly nejčastěji, ale byly tak dlouhé, že zabraly jednoznačně největší plochu. Na titulní straně se objevily všechny země, ze kterých pocházelo více než sedm zpráv. Španělsko dokonce dvakrát, i když v součtu o něm bylo jenom osm článků. Poprvé v souvislosti s říjnovým revolučním spiknutím, podruhé po prosincovém podepsání arbitrážní smlouvy s Portugalskem.

Argentina, Kanada a Řecko také dosáhly slušné „úspěšnosti“, když měly na první straně jednu zprávu ze šesti. Mezi státy, které byly pravidelnými „zásobovači zpráv“ pro Lidové noviny, vyniká Švýcarsko. Hlavně díky ženevským zasedáním spojených se Společností národů se na úvodní stranu dostalo více než patnáct procent ze všech „helvétských“ článků.

Naopak Japonsko se na titulní straně neobjevilo vůbec, přestože o něm bylo sedm zmínek – žádná z nich totiž podle redakce Lidových novin nebyla tak zajímavá jako jiné zprávy v daný den. Mimochodem, Spojené státy, ve skutečnosti naprosto nepřůměrné, mají procentuální četnost na první straně totožnou s celkovým průměrem.

Tabulka 7 – titulní strany/zbytek novin podle četnosti

země	celková četnost	četnost na první straně	četnost na první straně v %
Španělsko	8	2	25,0
Argentina	6	1	16,7
Kanada	6	1	16,7
Řecko	6	1	16,7
Švýcarsko	115	18	15,7
Německo	261	32	12,3
Rumunsko	57	7	12,3
Velká Británie	255	31	12,2
SHS	113	13	11,5
Polsko	129	14	10,9
Sovětský svaz	74	8	10,8
USA	122	13	10,7
Čína	32	3	9,4
Rakousko	152	14	9,2

Celkový počet zpráv na titulní straně: 206, celkový počet zpráv na všech stranách: 1932

Titulní strana je jakousi vlajkovou lodí tištěných periodik, a proto jí patří zvýšená pozornost. V Lidových novinách v roce 1927 byla tvořena – podobně jako dnes – různými články: jak ze zahraničí, tak i z domova. Charakter textů byl v horních dvou třetinách převážně zpravodajský, především uprostřed se objevovaly agenturní zprávy ze zahraničí. Grafickou podobu první strany běžného výtisku znázorňuje fotografie na následující straně.

LIDOVÉ NOVINY

ROČ. 35. ČÍS. 537.

V PONDĚLÍ 19. PROSINCE 1927 RÁNO

ZA 80 HALÉŘŮ

Poznámky z týdne.

Redaktor P. Právník.

Bezdělníci a zlobivci přerazili v neděli ráno, když šel na svou práci do školy, a zapsali do knihy své jméno. Toho dne a v dalších dnech bylo v této škole mnoho zlobivců a zlobivců. V neděli ráno přerazili v neděli ráno, když šel na svou práci do školy, a zapsali do knihy své jméno. Toho dne a v dalších dnech bylo v této škole mnoho zlobivců a zlobivců. V neděli ráno přerazili v neděli ráno, když šel na svou práci do školy, a zapsali do knihy své jméno. Toho dne a v dalších dnech bylo v této škole mnoho zlobivců a zlobivců.

dělníci, kteří se v neděli ráno přerazili v neděli ráno, když šel na svou práci do školy, a zapsali do knihy své jméno. Toho dne a v dalších dnech bylo v této škole mnoho zlobivců a zlobivců.

Před dohodou Vatikanu s čs. republikou.

Uprava církevně-politických otázek. — Marmaggi se vrátí do Prahy?

1. — To je to, co se děje. Agence Státní vzhledem k tomu, podle níž došlo k věci v řízení, bylo předáno do rukou a Mgr. Marmaggi. Dnes, v pondělí, odjel Marmaggi do Prahy a bude se setkat s představiteli vlády. Marmaggi se vrátí do Prahy, aby se setkal s představiteli vlády a aby se dohodl na dohodě s Vatikanem.

každý byl a takto se děje. Agence Státní vzhledem k tomu, podle níž došlo k věci v řízení, bylo předáno do rukou a Mgr. Marmaggi. Dnes, v pondělí, odjel Marmaggi do Prahy a bude se setkat s představiteli vlády. Marmaggi se vrátí do Prahy, aby se setkal s představiteli vlády a aby se dohodl na dohodě s Vatikanem.

O půjčce Společnosti národů Bulharsku.

Vláda neznámá stanoviska k reformě Národní banky.

ČTK. — Praha 18. prosince. Vláda neznámá stanoviska k reformě Národní banky. Vláda neznámá stanoviska k reformě Národní banky.

skvělou půjčku Bulharsku. Vláda neznámá stanoviska k reformě Národní banky. Vláda neznámá stanoviska k reformě Národní banky.

Záhuba americká ponorky.

Celá posádka 39 mužů utoukla.

Reuter. — Provincetown 18. prosince. Posádka námořní ponorky Paquita byla ztracena v 15 hodin 45 minut předtím, než ponorka Společnosti národů č. 54, a ponorka č. 54, která byla ztracena v 15 hodin 45 minut předtím, než ponorka Společnosti národů č. 54.

departement námořních záležitostí, že všechny ponorky o záchratu zůstaly bez výsledku. Celá posádka 39 mužů utoukla.

MALÍROVÝ A GRAFIKOVÝ UČEBNÍ KNIHA PRO ČESTY KOLEM SVĚTA.

7,75 Kč.



Malířský a grafický učební kniha pro česty kolem světa.

Malířský a grafický učební kniha pro česty kolem světa. Tato kniha obsahuje všechny potřebné informace pro malíře a grafiky, kteří chtějí cestovat kolem světa.

Malířský a grafický učební kniha pro česty kolem světa. Tato kniha obsahuje všechny potřebné informace pro malíře a grafiky, kteří chtějí cestovat kolem světa.

Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii.

Metelka bude v Praze.

Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii. Metelka bude v Praze. Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii.

Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii. Metelka bude v Praze. Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii.

Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii. Metelka bude v Praze. Desáté výročí vzniku čs. armády ve Francii.

5.3. Titulky

V průběhu výzkumu se první strany ukázaly jako zajímavější, než by se mohlo zdát podle prvního dojmu. Současný čtenář si na první pohled všimne jak spousty písmen s minimem grafických doplňků, tak malých titulků. Ti zvědavější objeví na fotografii Lidových novin z 19. prosince v jednom z titulků chybu.

Jindy byly titulky na první straně až nezvykle bulvární. Třeba 23. prosince z prostředku strany křičelo do světa: „Pozdě!“ s podtitulkem, který by dnes díky své jazykové formě mohl zaujmout ještě víc než úderný titulek nad ním: „Do potopené ponorky S IV se podařilo vpumpovat vzduch, ale posádka již nejeví známek života.“ Zvláště působí rovněž tečky na konci titulků...

Kuriózní byly také titulky na začátku roku. Zároveň ovšem demonstrují situaci v roce 1927 a přístup Československa k evropským velmocím. Hned 1. ledna se na úvodní straně velkými písmeny skvělo: „Briandovo novoroční přání.“ s podtitulkem: „Doufá v široké společenství zájmů mezi Francouzi a Němci.“ Postavení Velké Británie zase potvrdilo další vydání Lidových novin – 3. ledna v nich na titulní straně stálo: „Nový rok v Anglii.“

V průběhu výzkumu postupně vyšlo najevo, že právě titulky z prvních stran poskytují v současnosti přehled o dění v roce 1927. Na základě této skutečnosti se staly součástí této práce.

V následujícím přehledu nabízím všechny titulky věnované zahraničnímu zpravodajství, které se objevily na první straně. Pod názvem každého měsíce následují čísla dnů v daném měsíci a za každým číslem daný titulek. Je-li jich v jeden den více, jsou vždy odděleny mezerou. Pokud první strana daného vydání neobsahovala zahraniční zpravodajství, je uvedeno „nic“. Důležité, leč nejasné titulky jsou – minimálně místem původu zprávy – stručně vysvětleny v závorce nebo doplněny podtitulkem (v případě, že byl dostatečně objasňující), resp. podtitulky. Předpokladem pro pochopení souvislostí je znalost předešlých titulků, takže je vhodně číst je postupně. Pro úplnost jsou zmapována všechna dostupná ranní vydání z celého roku 1927.

Leden

1. zmíněno. 2. nic. 3. zmíněno. 4. „Pašičovci dosud proti Uzunovićovi.“ (trvajících vládní krize v „Jugoslávii“) 5. nic. 6. „Anglie proti myšlence evropské rovnováhy mocí.“ 7.-9. nic. 10. „Doplňovací volby do francouzského senátu.“ „Falešný Hohenzoller.“ (zatčení podvodníka v Německu) 11. Dr. Curtius pověřen sestavením německé vlády. „Bethlen pojedje do Říma?“ (maďarský premiér) 12. „Curtius vyjednává.“ 13. „Po volbách do francouzského senátu.“ „Pasivní bilance britského obchodu za rok 1926.“ „Stav věcí ve východní Číně.“ 14. „Revise polské

zahraniční politiky.“ 15. a 16. nic. 17. „Anglie posílá loďstvo do Číny.“ 18. „Pakt rumunsko=francouzský.“ 19. „Britská pohružka Číně.“ „Pohled na Rakousko.“ 20. „Shoda mezi britským a japonským stanoviskem k Číně.“ „Stíhání běloruských komunistů.“ 21. „Dozvuk britské obecné a uhelné stávký.“ „Britská vláda pokládá stav věci v Číně za velmi vážný.“ „Boje v domácnosti britské strany práce.“ 22. nic. 23. „O účast Slovinců v jihoslovanské vládě.“ 24. „Anglie s Čínou vyjednávají i zbrojí.“ 25. a 26. nic. 27. „Anglické zájmy a prostředky v Číně.“ 28. „Maďarský parlament se schází.“ „Nové anglické návrhy Číně.“ 29. „Nový Marxův kabinet.“ 30. „Slavnostní zahájení maďarského parlamentu.“ 31. „O německé odzbrojení.“ (jednání spojeneckého vojenského výboru v Paříži)

Únor

1. „Hospodářské starosti nad politické účty.“ (Polsko) „Krise nového německého kabinetu před konečným ustavením.“ „Nová koalice v Jugoslavii.“ 2. nic. 3. „Marxovo prohlášení.“ „První otřes nového kabinetu Uzunovičova.“ 4. „Vatikán a sociální výchova mládeže.“ „Marxův vstupní projev.“ 5. „Rozprava o Marxově prohlášení.“ 6. a 7. nic. 8. Stresemann o nové německé vládě.“ 9. „Itálie a Čína.“ „Zahájení britského parlamentu.“ 10. „Jak volit 1928?“ (Francie) 11. nic. 12. nic. 13. „Německá nota Polsku.“ 14. nic. 15. „Silné zemětřesení v Jugoslavii.“ 16. „Polská odpověď Německu.“ (hospodářské vyjednávání) „Rumunská politika zahraniční.“ 17. nic. 18. Říšská obrana – štěstí německého národa.“ (projev šéfa vojenské správy) 19. „Napětí rusko=anglické.“ 20. nic. 21. „Státní rozpočet sovětského svazu.“ 22. „Obecná stávka v Šanhaji.“ 23. „Nebezpečí srážky v Šanhaji.“ 24. „Před soumrakem bílého panství v Číně.“ 25. nic. 26. „Šanhaj mezi dvěma vojsky.“ 27. „Briand o francouzské politice zahraniční k Německu.“ 28. „Přijetí ruské noty v Anglii.“ „Boje v Číně.“

Duben

1. nic. 2. „Uklidnění v Jugoslavii.“ 3. „Postup jižní čínské armády na sever.“ 4. „Britský požadavek úplného dostiučinění za Nankin.“ 5. „Po odročení sejmu.“ (polská poslanecká sněmovna) „Bethlen v Římě.“ 6. „Československé <<reparace>>.“ (podrobná zpráva z Francie) „Shodné zakročení tří velmocí v Kantoně.“ 7. „Vývoj sporu italsko=jihoslovanského.“ „Čínské vojsko vniklo do Ruského velvyslanectví v Pekinu.“ 8. nic. 9. „Ciankajček se pokusí o diktaturu?“ 10. „Platnost nových rakouských cel pro Československo odsunuta.“ „Velikonoční dar Poincaréův Francii.“ („Velký přebytek finančního roku 1926.“) 11. „Sověty ruší diplomatické styky s pekínskou vládou.“ 12. „Obrat v Číně.“ („Těžká porážka jižní armády.“) 13. „Italsko=maďarská dohoda.“ „Dr. Wirth o německém republikanismu.“ „Dva sjezdy bulharských zemědělců.“ 14.

„Práteleství Německa k Jugoslavii.“ „Ústup jižní čínské armády.“ 15. „Francouzský zákon o organizaci národa ve válce.“ „Kompromis v Ženevě.“ (jednání přípravného výboru odzbrojovací komise) 16. „Nové napětí italsko-jihoslovanské.“ 17. nic. 18. „Nová vláda v Jugoslavii.“ 19. nic. 20. „Balkánská politika Italie.“ „Rykov o ruské politice zahraniční.“ 21. „Katastrofální smršť ve Spojených státech.“ (vichřice a povodeň, 35 000 lidí bez přístřeší) 22. „Stíny sovětského hospodářství.“ 23. „Marné hledání kompromisu v Ženevě.“ (odzbrojovací výbor) 24. „Kalinin o sovětském hospodářství.“ 25. nic. 26. „Posun nalevo v Rakousku.“ 27. „První čtení ženevské smlouvy o odzbrojení skončeno.“ „Zabavené dokumenty v Pekínu o protibritské propagandě.“ 28. „Z anglické politiky.“ „Možnost samostatné akce britské v Číně.“ 29. „Italské zbrojení proti Jugoslavii?“ 30. nic.

Květen

1. nic. 2. „Boj o Trade Unie.“ (Velká Británie) „Italské pokyny Marinkovičovi.“ (vliv Itálie v SHS) 3. „Poincaréův politický program.“ (francouzský premiér) 4. nic. 5. „Úkoly světového hospodářství.“ (mezinárodní hospodářská konference v Ženevě) 6. „Světová hospodářská konference.“ 7. „Svetozar Pribičević o poměru maďarsko=jihoslovanském.“ 8. „Sověty pro smír s kapitalistickým světem.“ 9. „Sjezd Stahlhelmu v Berlíně.“ (fašistická organizace) 10. „Stresemann pohrozil demisí.“ 11. „Itálie a Československo.“ „Souboj II. a III. internacionály v Ženevě.“ 12. „Mezinárodní dosah konference Malé dohody.“ (z francouzského a jugoslávského tisku) 13. „Před kulturním bojem v Rakousku?“ „Konference Malé dohody.“ (zmínka o jugoslávském tisku) 14.-16. nic. 17. nic. 18. „Rok polodiktatury.“ (Polsko) 19. „<<S klidem Angličana?>>“ (britská politika) „Tragický konec odvážného letu přes Atlantik.“ 20. „Sovětské ultimatum v Ženevě.“ 21. „Sovětská oposice v Ženevě.“ 22. „Triumf amerického letce nad Atlantickým oceánem.“ 23. „Po triumfu letce Lindbergha nad Atlantikem.“ 24. „Ukončení ženevské hospodářské konference.“ 25. „Pracovní řád italský z hlediska mezinárodního.“ „Anglie rozváže obchodní smlouvu s Ruskem.“ „Čičerin v Paříži.“ (ruský „lidový komisař zahraničních věcí“) 26. „Rumunské prostřednictví ve sporu italsko=jihoslovanském?“ 27. „Varšavské obecní volby.“ „Ruská odpověď Anglii.“ (reakce na výpověď obchodní smlouvy) 28. nic. 29. „Mezinárodní ohlas rusko=anglického napětí.“ 30. nic. 31. nic.

Červen

1. „Neštěstí čs. letců v Bukurešti.“ (zřícení letadla Avie při zkušebním letu) „Konflikt britsko=egyptský.“ („Britská nota o útocích na zvláštní britské zájmy.“) 2. „Dějinná chvíle Polska.“ (o vlivu německo-sovětské spolupráce na Polsko) „Pekín ohrožen Jižními.“ (boj o území) 3.

„Katastrofální smršť na pomezí holandsko=německém.“ (bouře zničila šest měst) 4. „Budoucí Itálie.“ (reakce na Mussoliniho projev) 5. „Nový let z Ameriky do Evropy.“ 6. „Chamberlain doletěl do Evropy.“ 7. „Fronta proti sovětům?“ (postoj Francie) „Atlantik podruhé překonán.“ 8. „Sovětský vyslanec ve Varšavě zavražděn.“ 9. „Pumový útok na komunistický klub v Leningradě.“ „Albánský problém.“ (spor s SHS) 10. „Polsko a sověty.“ „Polská nota Rusku o vraždě Vojkova.“ 11. „Volby v Irsku.“ 12. nic. 13. „Ostrá odpověď sovětů ruské vládě.“ (dohra vraždy Vojkova) 14. „Sir Hodgson odpovídá na moskevská obvinění.“ (reakce na výpovědi sovětských agentů) 15. „Aktivnost maďarské zahraniční politiky.“ „Důvěrný ráz ženevských porad.“ (Rada Společnosti národů) 16. Ženevští pesimisté a optimisté v otázce odzbrojení.“ „Vrah Vojkovův před soudem.“ 17. „Jakých lekcí se dostalo Čičerinovi v Berlíně.“ 18. „Před úpravou poměru ČSR k Vatikánu.“ „Konference odkladů.“ (zasedání rady Společnosti národů) 19. a 20. nic. 21. „Poplach v Německu z nedělní řeči Poincaréovy.“ 22. nic. 23. „Stresemann bude pokračovat v dosavadním kursu.“ „Hanotaux proti bolševictví.“ (zpráva z Francie o Číně) 24. „Politická demonstrace či oprava ústavy?“ (Polsko) „Poměr ke komunismu dělidlem francouzských politických stran.“ 25. Francouzská odpověď Stresemannovi.“ 26. „Lord Rothermere odbyt v Anglii.“ 27. „Leon Daudet dosud na svobodě.“ (francouzský vůdce rojalistů, který byl zatčen 13. června a po deseti dnech uprchl) 28. „Vatikán a Rusko.“ „Přímé jednání Itálie s Jugoslavií zahájeno.“ „Obtíže odzbrojení na moři.“ (zprávy z Francie a Japonska) 29. nic. 30. „Byrdův oficiální let přes Atlantik.“

Července

1. „Aby to Němečům nebylo líto.“ (francouzská zpráva o Daudetovi) „Naděje maďarských iredentistů a lord Rothermere.“ 2.-4. nic. 5. „Útoky na mír střední Evropy.“ („Francouzská veřejnost o německých a maďarských protimírových akcích.“) 6. „Česko=maďarská obchodní smlouva.“ 7. „Reforma lordů.“ (Velká Británie) „Anglické vlivy v Maďarsku.“ 8. „Rokování o francouzské volební reformě.“ 9. „Krise ženevských porad o námořním odzbrojení.“ 10. „Hrozné bouře, krupobití a zátopy.“ („Nad Saskem a Podmokelskem.“) 11. „Vodní smršť na česko=saském pomezí.“ 12. „Pololetní bilance maďarské politiky.“ „Dohoda o obchodní smlouvě československo=rakouské.“ 13. nic. 14. „Polsko a zahraniční kapitál.“ 15. „Návrh samosprávy slovinské menšiny v Korutanech.“ 16. „Krvavá revolta ve Vídni.“ 17. „Revolta Vídeňanů.“ „Vláda byla již včera pánem situace ve Vídni.“ 18. „Marné úsilí o urovnání vídeňské revolty.“ 19. „Dopravní stávk v Rakousku skončena.“ 20. „Uklidnění v Rakousku.“ 21. „Přípravy k zasedání rakouské národní rady.“ 22. „Dědiční zákonodárci v Anglii.“ „Ujednání o celních sazbách mezi Rakouskem a Československem podepsáno.“ 23. „Politické následky vídeňské revolty.“ 24. „Před novými volbami v Rakousku?“ 25. nic. 26. „Výročí.“ (rok od utvoření francouzského ministerstva

národní jednoty na záchranu franku) 27. nic. 28. „Těžké odzbrojování.“ (Velká Británie) „Vážný hlas z Anglie proti zneklidňování střední Evropy.“ 29. „Střední Evropa.“ (reakce Francie na „vážný hlas z Anglie“) „Maďarská liga pro revisi míru.“ 30. „Náhlá schůze anglického ministerstva.“ 31. nic.

Srpen

1. „Prince Karol rumunský se hlásí.“ „Sjezd C. G. T.“ (Obecná konfederace práce – francouzské uskupení) 2. „Velmocí proti ozbrojeným svazům v Rakousku.“ 3. nic. 4. „Protí opozici v moskevské internacionále.“ 5. „Konec ženevských porad o odzbrojení na moři.“ 6. nic. 7. „Anarchistické atentáty v Americe.“ 8. „Před popravou Sacco a Vanzettiho.“ (dva italsí dělníci odsouzení v USA už v roce 1920 za anarchistickou propagandu; 23. srpna byli popraveni, což vyvolalo řadu protestů) 9. „Polská stráž nad mořem a Německo.“ „Rakouská hospodářská krise.“ 10. „Zachrání malý kapitalista kapitalismus?“ (americký profesor v Anglii) „Korošcův neúspěch na Lublaňsku.“ (volby v SHS) „Poslední den života Saccova a Vanzettiho?“ 11. „Italská expanse ve východním Středomoří.“ „Zinovjev a Trockij dostali milost.“ „Politická krvina.“ („Vražedný útok na Vojkovova vraha Borise Koverdu.“) 12. „Den německé ústavy.“ 13. nic. 14. „Portugalští důstojníci se baví.“ 15. „Německá letadla Bremen a Europe letí do Ameriky.“ 16. odpoledne „Německý let přes oceán se nezdařil.“ 17. „Demise pana de Jouvenel.“ (zpráva z Francie o Společnosti národů) 18. „Evropská úvěrová situace.“ (zpráva z Velké Británie) 19. nic. 20. „Světce a lord.“ (situace v Maďarsku) „Sacco a Vanzetti znovu ohrožení smrtí.“ 21. „Poslední pokusy o záchranu.“ (Sacco a Vanzetti) 22. nic. 23. „Před rozkoem v rakouské sociální demokracii.“ 24. „Krvavé demonstrace v Ženevě.“ (Sacco a Vanzetti) 25. „Smích v Dailu.“ (Velká Británie) 26. „Meziparlamentní Unie.“ („Poincaré o sblížení národů.“) 27. „Nepatrné snížení okupačního vojska?“ (zpráva z Francie o Porýní) 28. „Dohoda o okupačním vojsku.“ 29. „Další zdařilý přelet oceánu.“ (Američané v Anglii) 30. „Maďarské žaloby v Paříži.“ 31. „A zase irské volby.“ „Rothermereova finanční ofensíva proti Československu a Rumunsku.“

Září

1. „Zmenšení okupační armády porýnské skutkem.“ „Chamberlain v Paříži.“ (anglický ministr zahraničí) 2. a 3. nic. 4. „O východní Locarno.“ (francouzská zpráva o Společnosti národů) 5. „Francie přeruší diplomatické styky s Ruskem?“ 6. „Italsko=německá soutěž v otázce koloniální.“ „Společnost národů.“ (osmé shromáždění ve Švýcarsku) „Polský podnět v Ženevě.“ 7. „Podzimní údobí polského parlamentu.“ „Smíšené přijetí polského podnětu v Ženevě.“ „Trade Unie pro smír v průmyslu.“ 8. „Polský návrh nového paktu bezpečnosti podán.“ 9. „Itálie a slovanské

Locarno na Balkáně.“ „Pohnutý den v Ženevě.“ 10. „Úsilí o rovnoprávnost ve Společnosti národů.“ 11. nic. 12. „Výsledek voleb v Jugoslavii.“ 13. „Ženevské ohlasy.“ „Pokrok myšlenky arbitrážní.“ („Projev dra Beneše v Ženevě.“) 14. „Jihoslovanský ministr zahraničí Marinković o akci Rothermereově.“ 15. „Nansenův návrh smířčícího řízení.“ (Švýcarsko – odzbrojení) 16. „Měna národní nebo mezinárodní.“ (Velká Británie) „Finsko nástupcem Československa.“ (Švýcarsko – Společnost národů) 17. „Bonourova ženevská resoluce.“ (francouzský delegát na odzbrojovacím výboru) 18. nic. 19. „Německo odmítá vinu ze světové války.“ „Spor rumunsko=maďarský před Společností národů.“ 20. „Americká legie v Paříži.“ „Německo naléhá na svolání konference o odzbrojení.“ 21. „Anšlus po etapách.“ („Právní unifikace mezi Rakouskem a Německem.“) 22. Ženevské problémy.“ 23. nic. 24. „Demokratická unie v Jugoslavii.“ „Před velkým sociálním zápasem v Německu?“ 25. „Polská protiválečná deklaráce v Ženevě přijata.“ „Nabídka sovětů Francii.“ 26. O vině Německa z války.“ 27. „Krajovost – autonomie.“ (Francie) „Marné obnovení starého sporu.“ (Německo) 28. nic. 29. „Ofensiva říšskoněmeckých nacionalů v politice zahraniční.“ 30. „Středomořská dohoda pod anglickým protektorátem?“

Říjen

1. a 2. nic. 3. „Rusové nad Indií.“ 4. „Vážné revoluční spiknutí ve Španělsku.“ 5. nic. 6. „Hrabě Bethlen o vyjednávání s Francií.“ 7. nic. 8. „Pod čí vlajkou pluje Rothermere?“ 9. nic. 10. „Stav obležení v Bulharsku.“ „Zemětřesení ve střední Evropě.“ (Rakousko) 11. „Burov ujišťuje dobrou vůlí Bulharska.“ (bulharský ministr zahraničí o sblížení s SHS) 12. „Němečtí konzervativci zatracují republiku i politiku dorozumění.“ 13. nic. 14. „Československé státní dráhy výstraha z Dawesova plánu.“ (Velká Británie) „Děvče z Ameriky zachráněno. ~ Atlantik nepřemožen.“ (letadlo ve Francii) 15. nic. 16. „Rumunská trůnní řeč.“ 17.–19. nic. 20. „Boj o školu v Německu.“ 21. „Dlužení německé a československé.“ „Italský profesor podněcovatelem vraždy Ceny bega?“ 22.–24. nic. 25. „Parkerovo memorandum o německých financích.“ 26.–30. nic. 31. „Útok na presidenta řecké republiky.“ „Katastrofální bouře na britském souostroví.“

Listopad

1. „Itálie a Československo.“ „Čansolin o Číně.“ (tamější maršál) 2. „Bratianu cítí svou slabost?“ (rumunský premiér) 3. „Obecní volby v Anglii.“ „Německý problém reparační.“ 4. „Rakouská sociální demokracie pro koalici.“ 5. nic. 6. „Léon Blum proti společné vládě s radikály.“ (Francie) 7. „Katastrofální záplavy v Americe.“ 8. „Americká úvěrová politika evropským problémem.“ (Velká Británie) 9. a 10. nic. 11. „Dnes se podpisuje smlouva francouzsko=jihoslovanská.“ 12. „Pojubilejní účtování s bolševickou opozicí.“ (Sovětský svaz) 13.

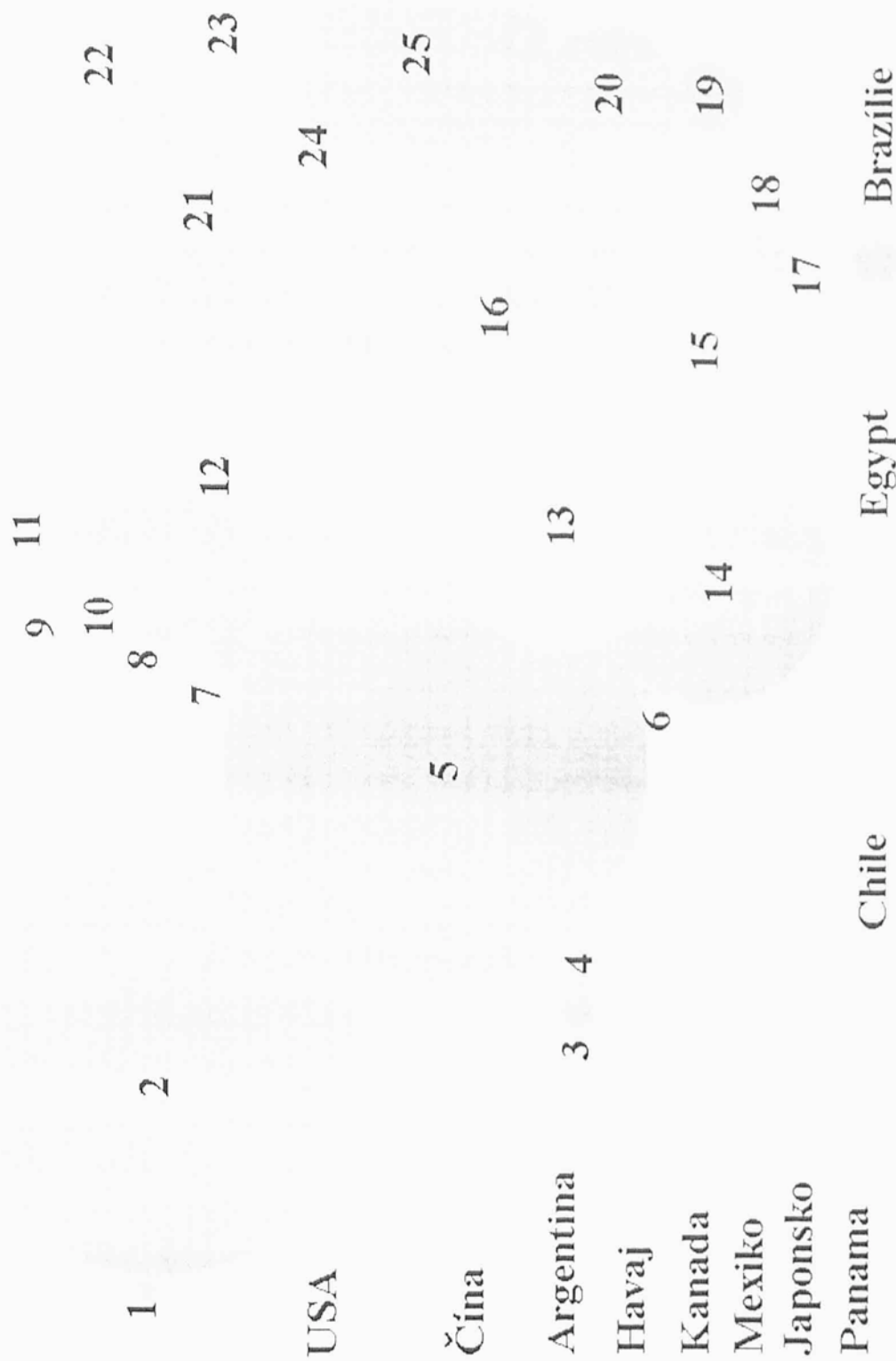
nic. 14. „Marinković o smlouvě jihoslovansko=francouzské.“ (ministr zahraničních věcí SHS) „Proč není sovětské Rusko ve Společnosti národů.“ (Stalinova rozmluva se zástupci zahraničních dělnických hnutí) 15. „Marx a Stresemann ve Vídni.“ 16. „Stresemannův výklad německé politiky.“ 17. „Německý průmysl souhlasí s výtkami Gilberta a Parkera.“ „Marinković o balkánském Locarnu.“ 18. „Hospodářské výtky bolševické oposice.“ (Sovětský svaz) „Anglická oposice jednotná proti Baldwinovi.“ 19. a 20. nic. 21. „Aféra s padělanými maďarskými titry.“ „Italské demonstrace proti Jugoslavii.“ 22. „Ruský postup v Ženevě.“ „Rumunská národní selská strana hrozí Bratianovi.“ 23. „Southendská doplňovací volba.“ (Velká Británie) 24. „Smířlivý projev Marinkovićův o Itálii.“ 25. „Joan Bratianu zemřel.“ 26. „Balkán balkánským národům.“ (dění v SHS) „Sověty obviňují Polsko z válečných úmyslů.“ 27. „Útok na vídeňského starostu Seitze.“ „Maďarské klevety nad mrtvolou Joana Bratiana.“ 28. nic. 29. „Za indickou samosprávou.“ „Dědictví Bratianovo.“ „Neklidné Pobaltí.“ (Polsko a Německo) 30. „Ljapčev přiznává hlubokou hospodářskou krizi bulharskou.“ (tamější premiér)

Prosinec

1. „Bezpečnost a odzbrojení.“ (schůze přípravné komise ve Švýcarsku) 2. „Americký národní příjem.“ „Bezpečností a arbitráží k problému odzbrojení.“ 3. „Marinković mluví do svědomí Itálie.“ 4. „Od theorie o odzbrojení k praxi.“ („Projev ministra dra Beneše v Ženevě.“) 5. nic. 6. „Italská odvěta.“ (dohoda s Albánií jako reakce na smlouvu Francie s SHS) „Zasedání rady Společnosti národů.“ 7. „Alsaské potíže.“ 8. „Blumensteinovi protektoři.“ (zajetí maďarského vyslance v Paříži) 9. a 10. nic. 11. „Úleva v napětí polsko=litevském.“ 12. „Smír Litvy s Polskem.“ 13. „Boj v německém železářství před skončením?“ 14. „Svoboda moří.“ („Časy se mění a anglické názory se mění v nich.“) 15. „Maďarská diskuse o královské otázce.“ „Komunistický převrat v Kantoně likvidován.“ 16. nic. 17. „Maďarské zakročení v Bukurešti a u Vatikánu.“ 18. „Bethlenova pohružka Rumunsku.“ 19. „O půjčku Společnosti národů Bulharsku.“ „Záhuba americká ponorky.“ 20. „Hospodářské styky italsko=německé.“ „Pakt francouzsko=americký.“ „Spor v německém železářství.“ 21. „Francie chce mítí lodní převahu ve Středozemním moří.“ 22. nic. 23. „Volební hesla francouzských radikálů.“ „Pozdě!“ („Do potopené ponorky S IV se podařilo vpumpovatí vzduch, ale posádka již nejeví známek života.“) 24. a 25. nic. 26. „Válka se nevyplácí.“ („Briand o cestách k míru.“ „Arbitrážní smlouva mezi Španělskem a Portugalskem.“) 27. nic. 28. „Vztahy italsko=francouzské.“ „O finanční program francouzských socialistů.“ „Obrovský výbuch skladiště benzínu.“ (Německo) 29. nic. 30. „Washingtonské dementi.“ (Americké stanovisko k reparacím a ke spojeneckým dluhům se nezměnilo. Každý problém se musí řešit zvláště.“) 31. „Úsilí o velkou koalici ještě v starém německém sněmu?“

Anamorfovaná mapa Evropy

Původním záměrem bylo vytvořit anamorfovanou mapu světa. Jenomže na té by Evropa byla skoro dvacetinásobná oproti všem ostatním kontinentům dohromady. Austrálie a Oceánie by chyběla úplně. Proto jsem podle celkové plochy zpráv o jednotlivých státech vytvořil mapu Evropy (podle plochy proto, že ji v tomto případě považuji za nejvhodnější kritérium). Zbylé země jsem pro představu znázornil na jejím okraji. Barevné rozlišení některých zemí slouží ke snadnější orientaci.



Celková plocha zprávy: 12 260 186 mm²; plocha zprávy z jednotlivých zemí v mm²: 1) Irsko (5644), 2) Velká Británie (1 984 245), 3) Portugalsko (16 048), 4) Španělsko (33 796), 5) Francie (2 198 752), 6) Monako (1632), 7) Belgie (18 360), 8) Nizozemsko (6936), 9) Norsko (6324), 10) Dánsko (7004), 11) Švédsko (19 244), 12) Německo (1 168 110), 13) Švýcarsko (683 215), 14) Itálie (742 681), 15) SHS (568 901), 16) Rakousko (1 565 804), 17) Albánie (1496), 18) Řecko (19 448), 19) Bulharsko (68 266), 20) Rumunsko (264 418), 21) Polsko (899 208), 22) Estonsko (1292), 23) Sovětský svaz (410 264), 24) Litva (7276), 25) Maďarsko (909 369), mimoevropské země: USA (410 040), Čína: (138 305), Argentina (15 368), Havaj (12 852), Kanada (11 628), Mexiko (15 912), Japonsko (13 532), Panama (2312), Chile (1632), Egypt (1428), Brazílie (29 444)

Závěr

Výzkum a výstup

Tato diplomová práce zkoumala, jak Lidové noviny v roce 1927 referovaly o světě. Jako metoda byla použita kvantitativní obsahová analýza. Hlavním výstupem je anamorfovaná mapa světa, resp. Evropy, která graficky znázorňuje zkreslení jednotlivých zemí podle plochy, kterou jim Lidové noviny ve sledovaném období věnovaly.

Popis práce

V počáteční fázi jsem prostudoval materiály o kvantitativních obsahových analýzách a o anamorfovaných mapách. Vzhledem k historické specifikaci práce jsem použil poměrně málo literatury o komunikačních teoriích a podobných záležitostech, ovšem o to více jsem se zabýval dějinami – jak československými, tak pochopitelně i evropskými a potažmo světovými.

Následně jsem stanovil tři výzkumné otázky. K nim jsem na základě svých vědomostí a zkušeností přiřadil stejný počet hypotéz. Míra jejich správnosti už je naznačena v páté kapitole, ale podrobný rozbor jsem si nechal na konec. (Pozn. Popis samotného výzkumu – viz kap. 4.)

Shrnutí výsledků

Některá zjištění této práce odpovídají mediálním teoriím, další jsou na základě osmdesátileté časové propasti a zvláštnostem československé společnosti v období první republiky poněkud jiná.

Největší počet zpráv pocházel z Francie, která dominovala i ve statistice zaměřené na celkovou plochu zpravodajství z jednotlivých zemí. Co do četnosti bylo druhé Německo, podle rozměrů ho předstihly Velká Británie (3. v četnosti) a Rakousko, které skončilo v kategorii zmínek čtvrté. V obou statistikách jsou na dalších dvou příčkách zbylé dva státy, které spojovala s Československem dlouhá hranice: Maďarsko a Polsko.

Hypotéza 1

Uvedené výsledky potvrzují velkou část první hypotézy, v níž jsem předpokládal mimo jiné to, že Lidové noviny budou nejčastěji referovat o vyspělých evropských zemích a o státech sousedících s Československem. Správný byl rovněž odhad nízkého počtu zemí zahrnutých do analýzy. Domněnka o výraznějším prosazení Spojených států amerických se ukázala jen jako částečně přesná. Z USA sice pocházelo poměrně hodně zpráv, což demonstruje šesté místo ve statistice četnosti, ale v porovnání s výzkumy prováděnými ve třetím tisíciletí (viz Podzimková 2006) zůstali Američané výrazně pozadu.

Přitom podle teorie by měli být vždy v popředí. Např. studie *From the United States with News and More* zaměřená na zpravodajství v souvislosti se Spojenými státy ukázala, že vliv USA se projevil po celém světě. (Chang, Lau, Xiaoming 2000: 7) Jenže nové výzkumy se zabývají aktuální situací, tudíž nejsou snadno použitelné pro analýzy starých mediálních obsahů.

V současnosti už jsou Spojené státy denně v televizi, o internetu ani nemluvě. To se samozřejmě odráží i v obsahu tištěných periodik. Noviny se přizpůsobují svým čtenářům, kteří jsou ovlivněni audiovizuálními médii, takže se tisk vlastně ohlíží třeba i na zmíněnou televizi.

Takový řetězec ve dvacátých letech minulého století pochopitelně neexistoval. Takže USA sice byly – stejně jako dnes – ve všech směrech velmocí, ale Lidové noviny jim příliš pozornosti nevěnovaly. Dění za Atlantským oceánem se totiž Čechoslováků za první republiky netýkalo ani zdaleka tolik jako v současné době. Tehdy byly Spojené státy ze středoevropského hlediska periferií (viz McQuail 1999: 207). Mnohem sledovanější byly vztahy v rámci Evropy, což je jasně patrné na anamorfované mapě.

Hypotéza 2

Druhá hypotéza byla taková, že země s nejvyšší četností zpráv budou vládnout i žebříčku států podle zabrané plochy. Jenomže v něm se Spojené státy nevešly ani do první desítky. Byla o nich sice každá šestnáctá zpráva, většina z nich však byla tak stručná, že celkově Američané obsadili – stejně jako Sovětský svaz – pouze třicetinu prostoru věnovaného zahraničnímu zpravodajství.

Součástí druhé hypotézy byl názor o „zajímavých“ zemích, kterým by se noviny měly věnovat více než jiným. Spojené státy rozhodně i před osmdesátí byly nesmírně zajímavou zemí, jenže v jejich neprospěch hrály jiné faktory. Geografická, kulturní a jazyková blízkost byly za první

republiky ještě důležitější než teď, a proto se tehdy psalo více než o USA třeba o Polsku nebo Německu.

Jinak se druhá hypotéza potvrdila – včetně předpovědi, že větší prostor by mohl být věnován konkrétním událostem z různých koutů světa (viz Tabulka 2, resp. následující text).

Hypotéza 3

Poslední hypotéza se týkala zdrojů, ze kterých zprávy pocházely. Domněnka o vyváženém zdrojování se potvrdila: vlastní a přejeté zprávy tvořily v zahraničním zpravodajství Lidových novin dvě přibližně stejné části celku.

Do zdrojování se zřejmě promítly všemožné faktory včetně takových záležitostí jako přítomnost občanů jiných národů na území Československa. Z výsledků vyplývá, že zprávy z Německa byly podle zdroje rozdělené do třetin (ČTK, jiné agentury a vlastní). Z toho se dá vyvodit, že zatímco informování o dění v tehdejší Výmarské republice svěřovaly Lidové noviny často agenturám, samy se zabývaly spíše vztahy s německou menšinou v Československu, popř. zahraniční politikou týkající se Německa.

Summary

The major part of the results of this diploma thesis include facts which were components of the hypothesis. The study shows that large European countries like France, Great Britain and Germany were in the daily much more often than their smaller neighbours and countries from other continents, because geographical distance, cultural and linguistic affinity in year 1927 were even more important than they are now. The major part of Czechoslovak neighbours were higher in the ranking than United States of America, although U.S.A. was a world power. The research of sources indicates that approximately one half of texts was written by journalists from the newspaper and the other by news agencies which was also included in the hypothesis.

Seznam grafických prvků

Tabulka 1 – elitní patnáctka podle plochy + četnost.....	36
Tabulka 2 – elitní patnáctka podle průměrné plochy.....	42
Tabulka 3 – sousedé podle plochy + četnost.....	44
Tabulka 4 – zdroje podle plochy.....	46
Tabulka 5 – zdroje u sousedů podle plochy.....	47
Tabulka 6 – titulní strany podle plochy + četnost.....	48
Tabulka 7 – titulní strany/zbytek novin podle četnosti.....	49
Mapa Evropy 1 – četnost.....	37
Mapa Evropy 2 – plocha.....	41
Anamorfovaná mapa Evropy.....	59
Graf 1 – kontinenty.....	44
Graf 2 – zdroje.....	45
Fotografie první strany.....	50

Použitá literatura

- ADAMS, Simon a kol. *Ilustrovaná historie dvacátého století*. Přeložila Markéta Jílková. Čestlice : Rebo International, 1999. 592 s. ISBN 80-7234061-1.
- BARRACLOUGH, Geoffrey; PARKER, Geoffrey. *Velký atlas světových dějin*. Z anglického originálu *The Times History of the World* (Londýn : Times Books, 1999) přeložily Lenka Kapsová a kol. 1. vyd. Praha : Reader's Digest Výběr, 2002. 376 s. ISBN 80-86196-48-8.
- BAUER, Franz a kol. *Tisíc let česko-německých vztahu*. Přeloženo z němčiny. 2. vyd. Praha : Panevropa, 1995. 288 s. ISBN 80-85846-03-9.
- BEIEROVÁ, Brigitte; GEHLHOFFOVÁ, Beatrix. *Kronika 20. století*. Z německého originálu (Gütersloh/Mnichov : Chronik Verlag, 1998) přeložily Jana a Helena Krausovy. Bratislava : Mladé letá, 1999. 358 s. ISBN 80-06-00962-7.
- BĚLINA, Pavel a kol. *Kronika českých zemí*. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 1999. 904 s. ISBN 80-86-144-33-X.
- BENEŠ, Edvard. *Německo a Československo*. 1. vyd. Praha : Masarykův ústav AV ČR, 2005. 250 s. ISBN 80-86495-29-9.
- BERÁNKOVÁ, Milena; KŘIVÁNKOVÁ, Alena; RUTIKAY, Fraňo. *Dějiny československé žurnalistiky*. 1. vyd. Praha : Novinář, 1988. 332 s. 59-203-84.
- BERGER, Peter L.; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. Z anglického originálu přeložil Jiří Svoboda. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 216 s. ISBN 80-85959-46-1.
- BERTRANDOVÁ, Ina; HUGHES, Peter. *Media Research Methods*. Houndmills : Palgrave Macmillan, 2005. 286 s. ISBN 0-333-96095-5.
- BLACK, Jeremy. *A History of the British Isles*. 2nd ed. Houndmills : Palgrave Macmillan, 2003. 352 s. ISBN 1-4039-0043-4.
- BONFADELLI, Heinz. *Medieninhaltsforschung*. Konstanz : UVV, 2002. 212 s. ISBN 3-8252-2354-X.
- BOWMAN, John S. *Kronika dějin 20. století*. Z anglického originálu (Londýn : Bison Books, 1993) přeložila Libuše Burianová Hasenöhrlová a kol. Praha : Columbus, 1993. 280 s. ISBN 80-901578-2-3.
- BŘACH, Radko. *Československo a Evropa v polovině dvacátých let*. 1. vyd. Praha, Litomyšl : Paseka, 1996. 359 s. ISBN 80-7185-077-2.

- BUCHVALDEK, Miroslav a kol. *Československé dějiny v datech*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1986. 714 s. 25 – 09 – 86.
- BURNS, Lynette S. *Žurnalistika*. Přeložila Hana Loupová. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. 192 s. ISBN 80-7178-871-6.
- BURTON, Graeme; JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.
- COOK, Chris; STEVENSON, John. *The Longman Handbook of Modern British History*. 3rd ed. Harlow : Addison Wesley Longman Limited, 1996. 543 s. ISBN 0-582-29304-9.
- COTTRELL, Philip L. *20. století den po dni*. Z anglického originálu *Chronicle of the Twentieth Century* (Abingdon : Andromeda Oxford, 1992) přeložily Monika Vosková a kol. 1. vyd. Praha : Nakladatelský dům OP, 1994. 255 s. ISBN 80-85841-12-6.
- ČAPKA, František. *Dokumenty a materiály k národním dějinám 1918–1945*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. 179 s. ISBN 80-210-1961-1.
- DAVIES, Norman. *Evropa: Dějiny jednoho kontinentu*. Z anglického originálu *Europe (A History)* (Londýn : Pimlico, 1997) přeložily Kateřina Hronová a kol. 1. vyd. v českém jazyce. Praha : Prostor, 2000. 1368 s. ISBN 80-7260-014-1.
- DEFLEUR, Melvin L.; BALL-ROKEACHOVÁ, Sandra J. *Teorie masové komunikace*. Z anglického originálu přeložili Jan Jirák a Otakar Šoltys. 1. vyd. v českém jazyce. Praha : Karolinum, 1996. 415 s. ISBN 80-7178-200-9.
- DELOUCHE, Frédéric a kol. *Dějiny Evropy*. Z francouzského originálu (Paříž : Hachette, 1992) přeložili Jan Burian a kol. 1. vyd. Praha : Argo, 1995. 384 s. ISBN 80-85794-06-9.
- DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha : Karolinum, 2000. 376 s. ISBN 80-246-0139-7.
- DORAZIL, Otakar. *Světové dějiny v kostce*. Vimperk : Papyrus Vimperk, 1992. 502 s. 80-901111-1-4.
- DUBY, Georges a kol. *Dějiny Francie od počátku po současnost*. Z francouzského originálu *Historie de la France des origines à nos jours* (Paříž : Larousse Bordas, 1999) přeložil Vladimír Cínke. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2003. 953 s. ISBN 80-7184-514-0.
- FERRO, Marc. *Dějiny Francie*. Z francouzského originálu přeložily Jitka Matějí a Doubravka Olšáková. 1. vyd. Praha : NLN, 2006. 692 s. ISBN 80-7106-888-8.
- FIALA, Petr a kol. *Komunismus v České republice*. 1. vyd. Brno : Masarykova Univerzita, 1999. 315 s. ISBN 80-210-2249-3.

- GILBERT, Martin. *Dějiny dvacátého století: Svazek I. 1900–1933*. Z anglického originálu *A History of the Twentieth Century* (HarperCollins, 1997) přeložili Šimon a Milena Pellarovi. 1. vyd. Praha : NLN, 2005. 639 s. ISBN 80-7106-401-7.
- GLENNY, Misha. *Balkán*. Z anglického originálu *The Balkans* (Granta Books, 1999) přeložili Olga a Martin Kovářovi. 1. vyd. 547 s. ISBN 80-7257-976-2.
- HANSEN, Anders; COTTLE, Simon; NEGRINE, Ralph; NEWBOLD, Chris. *Mass Communication Research Methods*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire : Palgrave Macmillan, 1998. 350 s. ISBN 0-333-61710-X.
- HARENBERG, Bodo (sestavovatel). *Kronika lidstva*. Z německého originálu *Chronik der Menschheit* (přepřacované a obnovené vydání, Dortmund, 1988) přeložili Pavel Bělina a kol. Odpovědný redaktor Dušan Kubálek. Bratislava : Fortuna Print, 1992. 1247 s. ISBN 80-7153-039-5.
- HARTLEY, John. *Understanding News*. 1st ed. London : Routledge, 1995. 204 s. ISBN 0-415-03933-9.
- HYHLÍKOVÁ, Věra. *Informační analýza dokumentu*. Praha : UVTEI, 1984. 80 s.
- CHANG, Tsan-Kuo; LAU, Tuen-yu; XIAOMING, Hao. "From the United States with News and more: International Flow, Television Coverage and the World System." Pp. 505–522 in *Gazette* 2000, Vol. 62, No. 6.
- INWOOD, Stephen. *Historie Londýna*. Z anglického originálu *A History of London* (Palgrave Macmillan, 1998) přeložil Miloš Calda. 1. vyd. V českém jazyce. Praha : BB art, 2003. 990 s. ISBN 80-7257-017-6.
- JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7.
- JOHNSON, Paul. *Dějiny anglického národa*. Z anglického originálu *The Offshore Islanders (A History of the English People)* (Londýn : Phoenix Giants, 1995) přeložili Věra a Jan Lamperovi. 1. vyd. Řevnice : Rozmluvy. 369 s. ISBN 80-85336-36-7.
- JONESOVÁ, Marsha; JONESOVÁ, Emma. *Mass Media*. Houndmills : Palgrave Macmillan, 1999. 260 s. ISBN 0-333-69206-2.
- KÁRNÍK, Zdeněk. *České země v éře První republiky (1918-1938) – díl první: Vznik, budování a zlatá éra republiky 1918-1929*. 1. vyd. Praha : Libri, 2000. 571 s. ISBN 80-7277-027-6.
- KONTLER, László. *Dějiny Maďarska*. Z angličtiny přeložil Miroslav Korbelík. 2. vyd. Praha : NLN, 2002. 605 s. ISBN 80-7106-616-8.
- KOSTLÁN, Antonín; MORAVCOVÁ, Dagmar; VANÍČEK, Vratislav. *Encyklopedie dějin Německa*. 1. vyd. Praha : Ivo Železný, 2001. 536 s. ISBN 80-237-3590-X.

- KOVTUN, Jiří. *Republika v nebezpečném světě: Éra prezidenta Masaryka 1918-1935*. 1. vyd. Praha : Torst, 2005. 898 s. ISBN 80-7215-254-8.
- KRIPPENDORFF, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 2nd ed. Thousand Oaks : Sage, 2004. 413 s. ISBN 0-7619-1545-1.
- KŘEN, Jan. *Dvě století střední Evropy*. 1. vyd. Praha : Argo, 2005. 1109 s. ISBN 80-7203-612-2.
- KŘEN, Jan; BROKLOVÁ, Eva (editoři). *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1998. 314 s. ISBN 80-7184-468-0.
- KUNCOVÁ, Ivana (odpovědná redaktorka). *Dějiny Francie*. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1988. 727 s.
- KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Z anglických a německých originálů přeložili Štěpánka Kudrnáčová a Jan Šmíd. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X.
- Lidové noviny* 1927, r. 35, leden a březen-prosinec.
- LLOYD, T. O. *Empire, Welfare, Europe*. 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 1993. 558 s. ISBN 0-19-870067-9.
- LUHMANN, Niklas. *The reality of Mass Media*. 1st ed. Stanford : Stanford University Press, 2000. 154 s. ISBN 0-8047-4077-1.
- LUŇÁK, Petr. *Západ*. 1. vyd. Praha : Libri, 1997. 460 s. ISBN 80-85983-29-X.
- LUŇÁK, Petr; PEČENKA, Marek a kol. *Encyklopedie moderní historie*. 1. vyd. Praha : Libri, 1995. 589 s. ISBN 80-85983-01-X.
- MACHAČOVÁ, Jana; MATĚJČEK, Jiří. *Sociální pozice národnostních menšin v českých zemích 1918-1938*. 1. vyd. Opava : Slezský ústav Slezského zemského muzea v Opavě, 1999. 289 s. ISBN 80-86224-11-2.
- Masarykův slovník naučný: Díl III*. Praha : Československý kompas, 1929. 1109 s.
- MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Z francouzského originálu *Histoire de la France* (Éditions Dominique Wapler) přeložili Miroslav Drozd a Adriena Borovičková. Praha : Lidové noviny, 1994. 495 s. ISBN 80-7106-0984.
- MAXAKOVSKIJ, V. P. (editor) *The Economic Geography of the World*. 1. vyd. Moskva : Progress Publishers, 1979. 270 s.
- McLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím*. Přeložil Miloš Calda. 1. vyd. Praha : Odeon, 1991. 348 s. ISBN 80-207-0296-2.
- McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. S českou předmluvou Jana Jiráka. Z anglického originálu přeložili Jan Jirák a Marcel Kabát. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. 448 s. ISBN 80-7178-200-9.
- Mediální studia, pro autory*, 2007. <http://www.syndikat-novinaru.cz/medialni-studia/upload/AutorskyManual.doc> (22. 4. 2008).

- MIČIENKA, Marek; JIRÁK, Jan a kol. *Základy mediální výchovy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 296 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
- MORGAN, Kenneth O. a kol. *Dějiny Británie*. Z anglického originálu přeložili Ivo Šmoldas a kol. Praha : NLN, 1999. 639 s. ISBN 80-7106-347-9.
- MÜLLER, Helmut a kol. *Dějiny Německa*. Z německého originálu *Deutsche Geschichte in Schlaglichtern* přeložili František Kubů a kol. 1. vyd. Praha : NLN, 1995. 589 s. ISBN 80-7106-125-5.
- NÁLEVKA, Vladimír. *Světová politika ve 20. století. I. díl*. 1. vyd. Praha : Aleš Skřivan ml. 2000. 271 s. ISBN 80-902261-4-0.
- NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. Praha : Svoboda, 1984. 526 s. 73/508-21-8.5.
- NEUENDORF, Kimberly, A. *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks : Sage, 2002. 301 s. ISBN 0-7619-1978-3.
- NOVOTNÝ, Josef. *Neklidné století: I. díl*. 1. vyd. Lanškroun : Štáine Ladislav, 2000. 477 s. ISBN 80-902-994-0-7.
- OLIVOVÁ, Věra. *Dějiny první republiky*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2000. 355 s. ISBN 80-7184-791-7.
- ORT, Alexandr. *Česká zahraniční politika*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005. 399 s. ISBN 80-86898-35-0.
- ORT, Alexandr. *Evropa 20. století*. Praha : Arista, 2000. 383 s. ISBN 80-86410-06-4.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.
- PELIKÁN, Jan a kol. *Dějiny Srbska*. 1. vyd. Praha : NLN, 2005. 670 s. ISBN 80-7106-671-0.
- PERNES, Jiří. *Svět Lidových novin 1893-1993*. 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 1993. 143 s. ISBN 80-7106-056-9.
- PLECHANOVÁ, Běla. *Úvod do mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha : ISE, 2003. 288 s. ISBN 80-86130-22-3.
- PODZIMKOVÁ, Gabriela. *Anamorfovaná mapa virtuálního světa českých deníků*. Praha, 2006, 56 s. Diplomová práce na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Vedoucí diplomové práce Jakub Končelík.
- REIFOVÁ, Irena. *Média - ztracený ráj?* Praha, 1999. 202 s. Disertační práce na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Vedoucí disertační práce Otakar Šoltys.
- REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha : Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.

- Rozumět dějinám: Vývoj česko-německých vztahu na našem území v letech 1848 – 1948.* Gallery, 2002. 304 s. ISBN 80-86010-55-4.
- RUSS-MOHL, Stephan; BAKIČOVÁ, Hana. *Žurnalistika.* Přeložila Hana Bakičová. 1. vyd. Praha : Grada, 2005. 292 s. ISBN 80-247-0158-8.
- SEIBT, Ferdinand. *Německo a Češi.* Z německého originálu *Deutschland und die Tschechien* (Mnichov : R. Piper GmbH, 1993 a 1995) přeložil Petr Dvořáček. 1. vyd. Praha : Academia, 1996. 464 s. ISBN 80-200-0577-3.
- SCHELLMANN, Bernhard; GAIDA, Peter; GLÄSER, Martin; KEGEL, Thomas. *Média – základní pojmy – návrhy – výroba.* Z německého originálu *Medien-verstehen-gestalten-produzieren* (2. vyd. Hann-Gruiten : Europa-Lehrmittel, 2002) přeložili Libuše Staňková, Libuše Larcovjáčková a Pavel Pop. 1. vyd. Praha : Europa-Sobotáles, 2004. 484 s. ISBN 80-86706-06-0.
- SCHULZ, Wilfried; SCHERER, Helmut; HAGEN, Lutz; REIFOVÁ, Irena; KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení.* 2. vyd. Praha : Karolinum 2005. 149 s. ISBN 80-246-0827-8.
- SILVERBLATT, Art; ENRIGHT ELICEIRI, Ellen M. *Dictionary of Media Literacy.* Westport – Connecticut, London : Greenwood Press, 1997. 234 s. ISBN 0-313-29743-6.
- SLÁDEK, Milan. *Němci v Čechách: Německá menšina v českých zemích a Československu 1848–1946.* Praha : Pragma, 2002. 205 s. ISBN 80-7205-901-7.
- Slované, Polsko – historie.* 2008. http://www.slovane.ic.cz/slovane/polsko/polsko_historie.htm (13. 3. 2008).
- ŠÁRA, Pavel; KOŠNÁŘ, Marek. *Lexikon zemí světa.* 2. vyd. Praha : Kartografie Praha, 2005. 223 s. ISBN 80-7011-877-6.
- ŠESTÁK, Miroslav a kol. *Dějiny jihoslovanských zemí.* 1. vyd. Praha : NLN, 1998. 756 s. ISBN 80-7106-266-9.
- ŠVANKMAJER, Milan a kol. *Dějiny Ruska.* 3. vyd. Praha : NLN, 1999. 559 s. ISBN 80-7106-183-2.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství.* 1. vyd. Praha : Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.
- TRUNEČKOVÁ, Ludmila. *Tiskové agentury.* 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997. 109 s. 382-153-97.
- VACULÍK, Jaroslav. *Přehled světových dějin v letech 1917-1945.* 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 177 s. ISBN 80-210-2772-X.
- VEBER, Václav a kol. *Dějiny Rakouska.* Praha : NLN, 2002. 727 s. ISBN 80-7106-491-2.
- VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy.* 1. vyd. Praha : Lidové noviny, 2004. 645 s. ISBN 80-7106-663-X.
- VESELÝ, Zdeněk. *Mezinárodní vztahy 20. století v datech.* 1. vyd. Praha : Epoque, 2003. 299 s. ISBN 80-86328-14-7.

VIDAL-NAQUET, Pierre a kol. *Dějiny lidstva od pravěku do konce dvacátého století*. Z francouzského originálu *Historie de l'humanité* (3. vyd. Paříž : Hachette, 1992) přeložily Zora Jandová a Danuše Navrátilová. 1. vyd. Praha : Mladá fronta a Argo, 1999. 354 s. ISBN 80-204-0797-9 (Mladá fronta), 80-7203-229-1 (Argo).

WARNER, Karl F. a kol. *Kronika 20. století*. Z německého originálu *Kronik des 20. Jahrhunderts* (15. doplněné a aktualizované vydání. Gütersloh/Mnichov : Chronik Verlag, 1995) přeložili, upravili a doplnili Stanislav Biman a kol. 1. vyd. Praha : Fortuna Print, 1968 s. ISBN 80-85873-54-0.

WEIDENHOFFEROVÁ, Iva (odpovědná redaktorka). *Konfliktní společenství, katastrofa, uvolnění: Náčrt výkladu německo-českých dějin od 19. století*. 1. vyd. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1996. 39 s. ISBN 80-85864-22-3.

WU, Haoming D. "Investigating the Determinants of International News Flow: A Meta-Analysis." Pp. 493–512 in *Gazette* 1998, Vol. 60, No. 6.

ZUBKA, L. I. (odpovědný redaktor) *Dějiny světa: Svazek IX*. Z ruského originálu (Moskva, 1962) přeložili L. Musil a kol. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1967. 757 s. 25 – 085 – 67.

Seznam příloh

Příloha 1: Kódovací formulář (tabulka)

Příloha 2: Kódovací kniha – díl 1 (tabulka)

Příloha 3: Kódovací kniha – díl 2 (tabulka)

Příloha 2: Kódovací kniha – díl 1 (tabulka)

Identifikační proměnné

1	Datum	kód	vzor konstrukce kódu data otištění	
		19270107	7. ledna 1927	(kód data konstruueme ve tvaru rrrmmdd, tzn. že rok a pořadí měsíce v roce (unor = 02, říjen = 10) jako první šestčíslí, pořadí dne v měsíci jako druhé dvojčíslí, bez mezery – jako osmimístné číslo)
		19271012	10. října 1927	
		19271231	31. prosince 1927	
		9999	nelze určit	

2	Stran celkem	kód	vzor konstrukce kódu stran celkem	
		12	noviny měly celkem 12 stran	(počítají se jen strany v ramířích vydání)
		16	noviny měly celkem 16 stran	
		99	nelze určit	

3	Strana	kód	vzor konstrukce kódu pořadí zprávy	
		1	titulní strana	
		2	druhá strana	
		5	pátá strana	
		99	nelze určit	

Systemizující proměnné

5	Šířka článku	kód	vzor konstrukce kódu šířka článku	
		68	1 / článek na jeden sloupec	sloupec široký 6,8 cm
		137	2 / článek na dva sloupce	dva sloupce široké 13,7 cm
		99	nelze určit	(sloupce jsou stejně široké, nemusí se měřit)

6	Výška článku	kód	vzor konstrukce kódu výška sloupce	
		72	72 mm	sloupec vysoký 7,2 cm
		120	120 mm	sloupec vysoký 12 cm
		99	nelze určit	(měříme od černého k černému, uvádíme v mm)

7	Zdroj	kód	vzor konstrukce kódu původ zprávy	
		1	ČTK	(vlastní zpráva listu) (zešla bez označení)
		2	ostatní agentury	
		3	signovaná	
		4	nesignovaná	
		98	jmé	
		99	nelze určit	

Příloha 3: Kódovací kniha – díl 2 (tabulka)

kod	název země
1	Afganistan
2	Albánie
3	Alžírsko
4	Andorra
5	Angola
6	Antigua a Barbuda
7	Argentina
8	Arménie
9	Austrálie
10	Azerbájdžán
11	Bahamy
12	Bahraj
13	Bangladéš
14	Barbados
15	Barma
16	Belgie
17	Belize
18	Bělorusko
19	Benin
20	Bhútán
21	Bolívie
22	Bosna a Hercegovina
23	Botswana
24	Brazílie
25	Brunej
26	Bulharsko
27	Burkina Faso
28	Burundi
29	Čad
30	ČSR
31	Čína
32	Dánsko
33	Domonikánská republika
34	Domonikánská republika
35	Džibutsko
36	Egypt
37	Ekvádor
38	Eritriea
39	Estonsko
40	Etiopie
41	Fidži
42	Filipíny
43	Finsko
44	Francie
45	Gabon
46	Gambie
47	Ghana
48	Grenada
49	Gruzie
50	Guatemala
51	Gvineja
52	Gvineja-Bissau
53	Guayana
54	Haiti
55	Honduras
56	Chile
57	Chorvatsko
58	Indie

kod	název země
59	Indonésie
60	Irak
61	Iran
62	Irsko
63	Island
64	Itálie
65	Izrael
66	Jamaika
67	Japonsko
68	Jemen
69	JAR
70	Jordánsko
71	Kambodža
72	Kamerun
73	Kanada
74	Kapverdy
75	Katar
76	Kazachstán
77	Keňa
78	Kimbanja
79	Kolumbie
80	Komory
81	Konzánská republika
82	Konzánská republika
83	KLDR
84	Korea
85	Kostarika
86	Kuba
87	Kuvajt
88	Kypr
89	Kyrgyzstán
90	Laos
91	Lesotho
92	Libanon
93	Libérie
94	Líbýe
95	Lichtenštejn
96	Litva
97	Lotycko
98	Luxembursko
99	Madagaskar
100	Maďarsko
101	Makedonie
102	Malajsie
103	Malawi
104	Maldivy
105	Mali
106	Malta
107	Maroko
108	Marshallovy ostrovy
109	Mauritius
110	Mauritánie
111	Mexiko
112	Mikronésie
113	Moldávsko
115	Mongolsko
116	Mosambik
117	Namibie

kod	název země
118	Nauru
119	Německo
120	Nepál
121	Niger
122	Nigerie
123	Nikaragua
124	Nizozemsko
125	Norsko
126	Nový Zéland
127	Oman
128	Pakistan
129	Palau
130	Panama
131	Papua Nová Guinea
132	Paraguay
133	Peru
134	Pobřeží Slonoviny
135	Polsko
136	Portugalsko
137	Rakousko
138	Rovníková Guinea
139	Rumunsko
140	Sovětský svaz
141	Rwanda
142	Řecko
143	Salvador
144	Samoa
145	San Marino
146	Saudská Arábie
147	Senegal
148	Seychely
149	Sierra Leone
150	Singapur
151	SR
152	Slovensko
153	Somálsko
154	SVK
156	SHS
157	Sri Lanka
158	Střední Afrika
159	Sudan
160	Surinam
161	Svatá Lucie
162	Svatá Křistof a Nevis
163	Svatá Vincent a Grenadiny
164	Svatá Tomáš a Princův ostrov
165	Swazjsko
166	Syrie
167	Salamounovy ostrovy
168	Španělsko
169	Švédsko
170	Švýcarsko

kod	název země
171	Tadžikistán
172	Taiwan
173	Tanzanie
174	Thajsko
175	Togo
176	Tonga
177	Trinidad a Tobago
178	Tunisko
179	Turecko
180	Turkmenistán
181	Tuvалу
182	Uganda
183	Ukrajina
184	UK
185	Uruguay
186	USA
187	Uzbekistán
188	Vanuatu
189	Vatikan
190	Venezuela
191	Vietnam
192	Východní Timor
193	Zambie
194	Zimbabwe
998	bez domoviny
999	nelze určit

pro v soupise neuvedené země

301	Havaj
302	
303	
304	
305	
306	
307	
308	
309	
310	

SAE= Spojené arabské emiráty

SHS= Kralovství Srbů, Chorvatů a Slovinců

UK= Spojené království Velké Británie a Severního Irska